

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΚΑ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΟΥΛ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 | 1/15 ΙΟΥΛΙΟΥ 1975 | ΑΡΙΘ. 13-14

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο Ν

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β'.

3. Πράξωμεν οὖν τὴν δικαιοσύνην, ἵνα εἰς τέλος
σωθῶμεν. μακάριοι οἱ τούτοις ὑπακούοντες τοῖς προστάγμα-
15 σιν· κἄν ὀλίγον χρόνον κακοπαθήσωσιν ἐν τῷ κόσμῳ τού-
τω, τὸν ἀθάνατον τῆς ἀναστάσεως καρπὸν τρυγήσουσιν.

4. μὴ οὖν λυπεῖσθω ὁ εὐσεβής, ἐὰν ἐπὶ τοῖς νῦν χρόνοις
ταλαιπωρῆ· μακάριος αὐτὸν ἀναμένει χρόνος· ἐκεῖνος ἄνω
μετὰ τῶν πατέρων ἀναβιώσας εὐφρανθήσεται εἰς τὸν
20 ἀλύπητον αἶωνα.

16. πβλ. Ὡσηὲ 10,12.

15. τούτῳ λ. Σ / 16. ἀθάνατον Σ : δὲ ἀθάνατον
I / τρυγήσουσιν : τρυφήσουσιν Σ.

3. «κἄν... κακοπαθήσωσιν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ» καὶ κατωτέρω:
«ἐὰν ἐπὶ τοῖς νῦν χρόνοις ταλαιπωρῆ». Πρόκειται προδήλως περὶ
τῶν χριστιανῶν ἐκεῖνων, οἵτινες βασανίζονται καὶ πολλαπλῶς πά-
σχουσιν ἐν καιρῷ τοῦ διωγμοῦ. Περὶ τῶν ἐκ τοῦ διωγμοῦ πα-
θημάτων, μέχρις ἀκόμη καὶ τοῦ μαρτυρίου, πβλ. ἀνωτέρω κ. 4,4
καὶ 5 ἐ. 3. «ὀλίγον χρόνον»: πβλ. Α' Πέτρ. 1,6: «ὀλίγον ἄρτι, εἰ
δέον, λυπηθέντες» καὶ 5,10: «ὀλίγον παθόντας»: Μαρτύρ., Ἰγνατ. 4,3:
«ὁ γὰρ παρὼν πόνος ὀλίγος, ὁ δὲ προσδοκώμενος μισθὸς πολὺς». Εἰς τὸ «καρ-
πὸν τρυγήσουσιν» πβλ. Ὡσηὲ 10,12: «σπεύρατε ἑαυτοῖς εἰς δικαιοσύνην,
τρυγήσατε εἰς καρπὸν ζωῆς». Εἰς τὸν σπανίως χρησιμοποιούμενον ὄρον «ἀ-
θάνατοσ» ἀκόμη ὑπὸ τε τῆς μεταφράσεως τῆς Π.Δ. τῶν Ο', ὡς καὶ ὑπὸ
τῶν πρώτων χριστιανῶν συγγραφέων, πβλ. Α' Κλήμ. 36,2: «ἀθανάτου γνώ-

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο Ν

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β'.

(Ἀπόδοσις εἰς ἀπλὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν).

3. Ἐὰς ἐργασθῶμεν λοιπὸν κάμνοντες ὅλα τὰ ἔργα τῆς δικαιοσύνης (τοῦ Θεοῦ), ἵνα εἰς τὸ τέλος σωθῶμεν. Μακάριοι ὅσοι ὑπακούουν εἰς αὐτὰ τὰ προστάγματα (τῶν Ἀγίων Γραφῶν)· καὶ ἐὰν ἀκόμη τὸν ὀλίγον χρόνον (ποῦ θὰ ζήσωμεν) κακοπαθήσου (ὑποφέρουν) εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν (τὸν πρόσκαιρον καὶ μάταιον), θὰ τρυγήσου τὸν ἀθάνατον (αἰώνιον, μακάριον καὶ ἀτελεύτητον) καρπὸν τῆς ἀναστάσεως (κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐνδόξου δευτέρας παρουσίας τοῦ Κυρίου, ὅποτε οἱ νεκροὶ θὰ ἀναστηθοῦν καὶ οἱ δίκαιοι θὰ δοξασθοῦν). 4. Νὰ μὴ λυπεῖται λοιπὸν ὁ εὐσεβής, ἐὰν κατὰ τοὺς τωρινούς χρόνους (τῆς προσκαιροῦ ζωῆς) ταλαιπωρεῖται· μακαρία ἐποχὴ τὸν ἀναμένει· ἐκεῖνος, ἀφοῦ ἀναστηθῆ μαζὶ με τοὺς ἁγίους Πατέρας, θὰ εὐφρανθῆ (θὰ γίνῃ πανευτυχής καὶ μακάριος) εἰς τοὺς οὐρανοὺς (ἄνω) εἰς τὸν αἰῶνα τὸν χωρὶς λύπης (τὴν αἰωνίαν δηλ. καὶ μακαρίαν ζωὴν).

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΙΟΝΗΣ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

σεως». Σοφ. Σολ. 1,15: «δικαιοσύνη γὰρ ἀθάνατός ἐστιν». 4. «ἄνω» ἐσχατολογικῶς λαμβανόμενον σημαίνει τὴν «ἄνω Ἱερουσαλήμ», τὴν ἐν οὐρανοῖς βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. — Οἱ «πατέρες» εἶναι οὐ μόνον οἱ τῆς Π.Δ. ἅγιοι, ἀλλὰ καὶ οἱ εὐσεβῶς τελειωθέντες χριστιανοὶ κατὰ τε τὸ ἀπώτερον, ἀλλὰ καὶ τὸ πρόσφατον παρελθόν. — «ἀλύπητος»: ἡ σπανίως χρησιμοποιουμένη αὕτη λέξις λαμβάνεται ἐνταῦθα ἐν παθητικῇ ἐννοίᾳ καὶ εἶναι ἐμφαντικώτερα τῆς λ. «ἄλυπος». Πβλ. Σοφολ., Τραχ. 168: «τὸ λοιπὸν ἦδη ζῆν ἀλυπήτω βίῳ». Β' Κλημ., 19,4 χρησιμοποιεῖται πιθανώτατα καὶ ὑπὸ τοῦ Ἰππολύτου σιωπηλῶς εἰς τὸ ἔργον του «Πρὸς Ἑλληνας», παρὰ Migne, P.G. 10,797B: «ἡ τῶν πατέρων δικαίων τε ὀρωμένη ὄψις μειδιᾷ, ἀναμενόντων τὴν μετὰ τοῦτο τὸ χωρίον ἀνάπαυσιν καὶ αἰωνίαν ἀναβίωσιν ἐν οὐρανῷ, ἀλλὰ καὶ οὗτοι τὸν τῶν πατέρων χορὸν καὶ τοὺς δικαίους ὀρῶσι καὶ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κολαζόμενοι» (δηλ. οἱ ἁμαρτωλοὶ, οἱ μὴ δικαιοθέντες) καὶ κατωτέρω: «μὴ ἀπιστήσητε ὡς καὶ τὸ σῶμα, ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων σύνθετον γενόμενον, δυνατὸς ὁ Θεὸς ἀναβιώσας ἀθάνατον ποιεῖν».

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Πλησίον και μακράν.

Αἱ κοινωνικαὶ σχέσεις τοῦ καλοῦ ποιμένος πρὸς τοὺς ἐνορί-
τας του ρυθμίζονται ἀπὸ τὸ ὑγιὲς εὐαγγελικὸν πνεῦμα. Ὁ ἱερεὺς
εἶναι πατὴρ των. Πρέπει, λοιπὸν, ὅλα εἰς τὴν ζωὴν του νὰ ἀκτινο-
βολῶν τὸ ἀκοίμητον δι' αὐτοὺς ενδιαφέρον του. Εἶναι ὁ κατ' ἐξο-
χὴν «πλησίον» των. Ἡ παρουσίᾳ του, εἰς τὰς χαρὰς καὶ τὰς λύπας
των, ἀπαραίτητος ὅσον οὐδενὸς ἄλλου προσώπου. Προσοχὴ ὅμως.
Τοῦτο δὲν σημαίνει καὶ ἄκριτον συμφρομὸν μὲ τὰ τοῦ κόσμου.
Ἡ πολλὴ οικειότης βλάπτει, δὲν ὠφελεῖ. Τὸ ποίμνιον ἔχει ψυχολο-
γικὴν ἀνάγκη νὰ αἰσθάνεται ὄχι μόνον ἀγαπητόν, ἀλλὰ καὶ σε-
βαστὸν τὸν ἱερέα. Καὶ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν συμπεριφορὰν αὐτοῦ τοῦ
ἰδίου ἢ διατήρησις εἰς τὰς ψυχὰς, διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ὁποίων
εἶναι ὑπεύθυνος, μιᾶς ἀληθῶς ἐποικοδομητικῆς ἰσορροπίας μεταξὺ
ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ. Οἱ πιστοὶ ὠφελοῦνται, ὅταν ἴδωσιν τὸν
πνευματικὸν των πατέρα καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ κόσμου, ὅσον
παράδοξον καὶ ἂν φαίνεται τοῦτο ἐκ πρώτης ὄψεως.

Μεγίστη ὑπόμνησις.

Τὴν 24ην Ἰουνίου ἡ Ἐκκλησία μνημονεῦει καὶ τιμᾷ τὸ
Γενέθλιον τοῦ Τιμίου Προδρόμου. Ὁ Ἰωάννης, ὁ Βαπτιστὴς τοῦ
Κυρίου, εἶναι τὸ ὑψηλότερον ἀνάστημα τῆς Θείας Χάριτος. Ὁ
ἴδιος ὁ Ἰησοῦς τὸν ἀνεγνώρισε «μείζονα» μεταξὺ τῶν γεννηθέντων
ἐκ γυναικός. Ἄλλ' ὁ Ἰωάννης ποῦ ἐθεμελίωσε τὸ μεγαλεῖόν του
αὐτό; Εἰς τὴν ὑποδειγματικὴν του ταπεινοφροσύνην! Εἶπε διὰ τὸν
Κύριον: «Ὅζ' εἰμι ἱκανός, ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμᾶντα τοῦ ὑποδή-
ματος». Καὶ ἐπίσης: «Ἐκεῖνον δεῖ ἀξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι». Ἄς
διερωτηθῶμεν οἱ ἐργάται τῆς Ἐκκλησίας: μιμούμεθα τὸν
Τίμιον Προδρόμον; Ἰσοπεδώνομεν τὸν ἑαυτὸν μας διὰ ν' ἀφήσωμεν,
διὰ τοῦ κηρύγματος καὶ τῶν ἔργων μας, νὰ φαίνεται μόνον ὁ Χρι-
στὸς; Ἡ τὸν καλύπτομεν, ἔστω καὶ ἐν μέρει, μὲ τὸ ἐγὼ μας;
Ἄν συμβαίη τοῦτο, ἄς μετανοήσωμεν ἐπειγόντως. Ἄς μᾶς
ἐμπνεύσῃ πρὸς τοῦτο ἡ ἀβυσσαλέα ταπεινοφροσύνη τοῦ Ἰωάννου.

Οἱ Ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Παῦλος.

Περὶ τὸ τέλος τοῦ μηνὸς Ἰουνίου ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὴν μνή-
μην τῶν Κορυφαίων Ἀποστόλων Πέτρον καὶ Παῦλον. Οἱ μεγάλοι

Ἔτος τῆς γυναικός

ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ*

ΣΤ'

Τὰ μέχρι τοῦδε λεχθέντα ἀποδεικνύουν, ὅτι αἱ διακόνισσαι ἐγκαθίσταντο εἰς τὸ λειτούργημα αὐτῶν διὰ λειτουργικῆς πράξεως, ἢ ὅποια, ὀνομαζομένη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον «χειροτονία» ἢ «χειροθεσία», εἶχε τὰ κύρια λειτουργικὰ γνωρίσματα τῆς χειροτονίας τοῦ διακόνου καὶ διέφερε ταύτης εἰς ἐλάχιστα μόνον σημεῖα.

Ἡ «χειροτονία» τῶν διακονισσῶν ἦτο τὸ μοναδικὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν εἶδος «χειροτονίας» γυναικῶν, διὰ τῆς ὁποίας ἐδημιουργεῖτο ὁ μοναδικὸς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν βαθμὸς τοῦ γυναικείου κλήρου καὶ ἡ μοναδικὴ τάξις αὐτοῦ, ἦτοι ὁ βαθμὸς καὶ ἡ τάξις τῶν διακονισσῶν.

Ἡ «χειροτονία» τῶν διακονισσῶν, παρὰ τὰς λειτουργικὰς αὐτῆς ὁμοιότητας πρὸς τὴν χειροτονίαν τοῦ διακόνου, εἶχεν—

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 233 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 11-12 τεύχους.

αὐτοὶ μύσται τοῦ Κυρίου, ὄχι μόνον συνέτειναν ὅσον οὐδεὶς ἄλλος εἰς τὴν πρώτην ἐξάπλωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀλλὰ καί, διὰ τοῦ παραδείγματος τοῦ ἐνδόξου βίου των, στεφθέντος διὰ τοῦ μαρτυρίου, ὡς καὶ διὰ τῶν εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην περιεχομένων Ἐπιστολῶν των, παραμένον ἀιώνιοι διδάσκαλοι καὶ ὁδηγοὶ τῆς Ἐκκλησίας. Τὰ ὄνόματά των, ὡς πρώτου μεγέθους φωστῆρες, λάμπουν ἀενάως εἰς τὸ νοητὸν στερέωμα τῆς «καινῆς κτίσεως», ποῦ εἶναι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Ὡς ποιμένων δὲ τοῦ λογικοῦ ποιμνίου τοῦ Ἰησοῦ, ἰδιαιτέρας ἢ ἐντροφῆσις εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὰ κείμενά των, εἶναι πηγὴ ἐμπνεύσεων καὶ ἐποικοδομηῆς διὰ τοὺς κληρικούς κάθε γενεᾶς. Ἡ ἐφετεινή λοιπὸν ἐροτῆ των ἄς γίνῃ ἀφετηρία διὰ τοὺς καλοὺς ποιμένας μας μιᾶς βαθυτέρας οἰκειώσεως τῶν ἔργων καὶ τῶν λόγων τῶν δύο τούτων κορυφῶν τῆς ἀποστολικῆς χορείας. Καὶ τοῦτο θὰ πραγματοποιηθῇ μετὰ τὴν μελέτην τῶν «Πράξεων τῶν Ἀποστόλων», ὅπου πολλὰ εἶναι τὰ βιογραφικὰ δι' αὐτοὺς στοιχεῖα, ὡς καὶ μετὰ τὴν ἀντλησιν ἀπὸ τὰ πνευματικὰ κοιτάσματα τῶν Ἐπιστολῶν των.

ἐν συγκρίσει πρὸς ταύτην—κάπως ιδιότυπον χαρακτηῖρα, διότι ἀφ' ἑνὸς δὲν ἐσήμαινε προαγωγὴν τῶν χειροτονουμένων ἐκ τυχόν ἄλλων κατωτέρων βαθμῶν γυναικείου κλήρου (λ.χ. ὑποδιακόνων) καὶ ἀφ' ἑτέρου δὲν παρεῖχεν εἰς αὐτάς δικαιώματα δι' ἄνοδον εἰς τοὺς βαθμοὺς τοῦ πρεσβυτέρου ἢ τοῦ ἐπισκόπου. Ἐκτὸς τούτου, ἡ τάξις τῶν διακονισσῶν, δημιουργηθεῖσα κυρίως ἐκ λόγων ἱεραποστολικῆς συνέσεως καὶ ἀνάγκης διὰ τοὺς ἐν τῷ γυναικείῳ πρωτίστως κόσμῳ τομεῖς τῆς διακονικῆς ἐργασίας, ἐξ ἐπόψεως κανονικῶν δικαιωμάτων καὶ διοικητικῶς ἦτο ἀναμφιβόλως κατωτέρα τῆς τάξεως τῶν διακόνων ἀνδρῶν. Αἱ διακόνισσαι, οὐδόλως δυνάμεναι νὰ διεκδικήσουν καθαρῶς ἱερατικά δικαιώματα, συμμετεῖχον μόνον εἰς μερικὰς πτυχὰς τοῦ ἔργου τοῦ διακόνου, ἐνῶ ἀπηγορεύετο εἰς αὐτάς ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν παρὰ τὸ θυσιαστήριον διακονίαν αὐτοῦ. Ὡσαύτως ἡ τάξις τῶν διακονισσῶν ἦτο πάντοτε ὑποτεταγμένη εἰς τοὺς ἱεραρχικῶς προηγουμένους καὶ ὑπερέχοντας διακόνους, θεωρουμένη τρόπον τινὰ ὡς ἓν παράρτημα καὶ συμπλήρωμα τῆς τάξεως τῶν διακόνων, ἀπαραίτητον διὰ τὴν διακονίαν ἐντὸς τῶν τάξεων τῶν γυναικῶν.

Ἐὰν εἰς τὴν Δύσιν ἡ τάξις τῶν διακονισσῶν ἐξηλείφθη κατὰ τὸν 1α' ἡδὴ αἰῶνα, εἰς τὴν Ἀνατολὴν αἱ διακόνισσαι ἐχειροτονοῦντο μέχρι σχεδὸν τοῦ τέλους τοῦ βυζαντινοῦ κράτους, ἀλλὰ κατὰ τοὺς τελευταίους βυζαντινοὺς αἰῶνας φαίνεται, ὅτι τοῦτο συνέβαινε σπανιώτερον, δοθέντος ὅτι αἱ διακόνισσαι κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπεξενώθησαν τῆς ἐνοριακῆς ζωῆς καὶ περιορίσθησαν κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὰ γυναικεῖα μοναστήρια. Ἡ ἀκμὴ τοῦ θεσμοῦ τῶν διακονισσῶν συνδέεται στενῶς μετὰ τῆς ἀκμῆς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀνθήσεως τοῦ ἱεραποστολικοῦ καὶ ποιμαντικοῦ ἔργου αὐτῆς.

Ἡ τάξις τῶν διακονισσῶν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας καὶ τῶν βυζαντινῶν χρόνων ἐξ ἐπόψεως ὀργανώσεως διαφέρει τῆς ὀργανώσεως τῶν προτεσταντικῶν ἀδελφοτήτων ἢ «μητρικῶν οἰκῶν διακονισσῶν», οἵτινες ἀνθοῦν ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ. Οἱ οἰκοὶ οὗτοι ἂν καὶ συνεργάζονται στενῶτα μετὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτῶν Διοικήσεως, δὲν ἐξαρτῶνται κανονικῶς καὶ ὀργανικῶς ἐξ

αὐτῆς, ἀλλ' ἔχουν αὐτοτέλειαν καὶ ἀνεξαρτησίαν. Ἀντιθέτως αἱ διακόνισσαι τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, καὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, ἐκλεγόμεναι καὶ χειροτονούμεναι ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους ἐπισκόπων, ἐξηρτῶντο ἐξ αὐτῶν ἀμέσως καὶ ἀπολύτως. Αἱ «εὐαγγελικαὶ ἀδελφότητες τῶν διακονισσῶν» δύνανται νὰ θεωρηθοῦν μᾶλλον ὡς ἀναβίωσις τῶν ρωμαιοκαθολικῶν ταγμάτων ἐν τοῖς κόλποις τῆς «Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας» ὑπὸ μορφήν, ἀνταποκρινομένην εἰς τὰς συγχρόνους προτεσταντικὰς ποιμαντικὰς ἀνάγκας. Ὡς ὁμολογεῖ αὐτὸς ὁ Wichern, ὁ Προτεσταντισμὸς διὰ τῆς ἰδρύσεως τῶν ἀδελφοτήτων τῶν διακονισσῶν, διὰ «νέας μορφῆς», συμφώνου πρὸς τὰς ἀρχὰς αὐτοῦ, «ἤνωσεν ἐκ νέου τὸ νῆμα τῶν ἐκκλησιαστικῶν ταγμάτων καὶ ὀργανώσεων, ὅπερ εἶχε διακοπῇ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς Μεταρρυθμίσεως». Ἡ πρώτη εὐαγγελικὴ ἀδελφότης διακονισσῶν ἰδρύθη ὑπὸ τοῦ ἱερέως Theodor Fliedner τῷ 1836 εἰς τὴν πολίχνην Κάλιξερσβεργτ πλησίον τῆς πόλεως Ντύσσελντορφ τῆς Γερμανίας. Τὸ παράδειγμα τοῦ Fliedner ἠκολούθησαν ταχέως καὶ ἄλλοι ἱερεῖς ἢ ἐκκλησιαστικοὶ κύκλοι, οἱ ὅποιοι ἴδρυσαν νέας ἀδελφότητας διακονισσῶν ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐκτὸς αὐτῆς.

Πρὸς τὴν παλαιοχριστιανικὴν τάξιν τῶν διακονισσῶν προσεγγίζουν περισσότερο ἐξ ἐπόψεως ὀργανώσεως αἱ διακόνισσαι τῆς «Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας». Αὗται καθιεροῦνται ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων δι' ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν, ἐξαρτῶνται ἀμέσως ἐξ αὐτῶν καὶ συμμετέχουν βοηθητικῶς εἰς τὸ καθ' ὅλου ποιμαντικὸν ἔργον τῶν ἐνοριῶν. Σημαντικὸν σταθμὸν εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ θεσμοῦ τῶν διακονισσῶν ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ ἀποτελοῦν αἱ ὑπ' ἀρ. 47,48, 49,50 καὶ 51 ἀποφάσεις τῆς Συνδιασκέψεως τοῦ Λάμπεθ κατὰ τὸ 1920, αἵτινες ὁμιλοῦν περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς πλήρους κανονικῆς ἀναβιώσεως τοῦ θεσμοῦ τῶν διακονισσῶν ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ. Αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος ἀποφάσεις εἶχον ὡς ἐξῆς:

«47. Ἦλθεν ὁ καιρὸς, καθ' ὃν, λόγῳ τοῦ γενικοῦ καὶ ἐιδικοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς διακονίας τῶν γυναικῶν, θὰ ἔπρεπε νὰ ἀνανεωθῇ τυπικῶς καὶ κανο-

νικῶς τὸ διακονικὸν ἀξίωμα τῶν γυναικῶν καὶ θὰ ἔπρεπε τοῦτο νὰ ἀναγνωρισθῆ ἐντὸς ὀλοκλήρου τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας.

48. Ἡ τάξις τῶν γυναικῶν εἶναι ἡ μία καὶ μοναδικὴ διὰ τὰς γυναῖκας τάξις τοῦ κλήρου, ἣτις ἔχει τὴν σφραγίδα τῆς ἀποστολικῆς ἐγκρίσεως καὶ εἶναι διὰ τὰς γυναῖκας ἡ μόνη τῆς ἱερωσύνης τάξις, τὴν ὁποίαν δυνάμεθα νὰ συστήσωμεν, ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ ἀναγνωρίζη καὶ χρησιμοποιοῖ ὁ ἰδικὸς μας κλάδος τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας.

49. Ἡ ὑπηρεσία τῆς διακονίσσης εἶναι πρωτίστως διακονία σωματικῆς καὶ πνευματικῆς περιθάλψεως, ἰδίως τῶν γυναικῶν, καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ ἀκολουθῆ τὰ ἴχνη τοῦ ἀρχαίου μᾶλλον ἢ τοῦ νεωτέρου ἀνδρικοῦ διακονικοῦ ἀξιώματος. Πρέπει νὰ κατανοηθῆ, ὅτι ἡ διακόνισσα ἀφιερώνει ἑαυτὴν εἰς μίαν ἰσόβιον ὑπηρεσίαν, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀναγκαῖον διὰ τὴν εἰσαγωγὴν αὐτῆς εἰς τὴν «τάξιν» νὰ ἀπαιτῆται ἐξ αὐτῆς ἐπίσημος ἢ ἀνεπίσημος ὑπόσχεσις ἀγαμίας. Οὐχ ἦττον ὅμως αἱ διακόνισσαι ἐκεῖναι, αἵτινες ἐπιθυμοῦν νὰ πράξουν οὕτως, δύνανται νομίμως, εἴτε ὡς μέλη μιᾶς ἀδελφότητος, εἴτε ὡς ἄτομα, νὰ δεσμεύσουν ἑαυτὰς εἰς τὸν ἄγαμον βίον.

50. Εἰς ἕκαστον τμήμα τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας θὰ ἔπρεπε νὰ υἰοθετηθῆ εἷς τύπος καὶ τρόπος ἐγκαταστάσεως διακονισσῶν, δυνάμενος νὰ εὕρη θέσιν εἰς τὸ κοινὸν Εὐχολόγιον καὶ περιέχων ἐν πάσῃ περιπτώσει: α') Προσευχὴν τοῦ Ἐπισκόπου καὶ ἐπίθεσιν τῶν χειρῶν του.

β') Ἐνα τύπον, παρέχοντα ἐξουσίαν εἰς τὴν διακόνισσαν, ἵνα αὕτη ἐκτελῆ τὴν ὑπηρεσίαν της ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ.

γ') Τὴν ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου παράδοσιν εἰς αὐτὴν τῆς Καινῆς Διαθήκης.

51. Οἱ τύποι καὶ αἱ μορφαὶ τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν διακονισσῶν θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχουν κατὰ τὸ δυνατόν τὸν ἴδιον γενικὸν χαρακτῆρα καὶ ὁμοιότητα εἰς τὸ οὐσιῶδες μέρος, ἐπιτρεπομένων διαφορῶν — κατὰ τὰς τοπικὰς ἀνάγκας — μόνον εἰς τὰ ἐπουσιώδη σημεία».

ΣΠΕΥΣΟΝ ΑΝΕΥ ΑΝΑΒΟΛΗΣ*

3. Ἀνάγκη διαρκοῦς ἐγρηγόρσεως.

Πανετοίμους μᾶς θέλει ἀνά πᾶσαν στιγμὴν ὁ Κύριος. Συνεπῶς διὰ πᾶσαν στιγμὴν ἰσχύει ἡ πρὸς Θεσσαλονικεῖς ὑπόμνησις τοῦ θείου Παύλου· «Αὐτοὶ γὰρ ἀκριβῶς οἶδατε ὅτι ἡ ἡμέρα Κυρίου ὡς κλέπτῃς ἐν νυκτὶ οὕτως ἔρχεται... Ἄρα οὖν μὴ καθεύδωμεν ὡς καὶ οἱ λοιποὶ, ἀλλὰ γρηγορῶμεν καὶ νήφωμεν» (Α' Θεσ. ε' 2-6). Πολὺ δὲ περισσότερον ἰσχύει ἡ πρὸς Κορινθίους προτροπὴ τοῦ ἰδίου Ἀποστόλου· «Ἴδου νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἴδου νῦν ἡμέρα σωτηρίας» (Β' Κορ. στ' 2). Καιρὸς εὐπρόσδεκτος δι' ἔργα φωτὸς εἶναι πάντοτε. Κάθε ἡμέρα ἀνατέλλουσα καὶ παρερχομένη δύναται καὶ πρέπει νὰ εἶναι ἡμέρα σωτηρίας ἡμῶν. Καὶ ἡ σωτηρία εἶναι μὲν Θεοῦ χάρις καὶ δωρεά, ἐξαρτᾶται ὅμως καὶ ἐκ τῆς βουλήσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς προθυμίας νὰ ἀποδεχθῇ τὴν χάριν ταύτην. Τὴν κλῆσιν πρὸς σωτηρίαν ἀπήλυθεν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ πρὸς ὀλόκληρον τὸν κόσμον, ἀλλὰ δὲν τὴν ἀπεδέχθησαν ἅπαντα τὰ ἔθνη.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 235 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 11-12 τεύχους.

Σημαντικώτατος σταθμὸς εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ θεσμοῦ τῶν διακονιστῶν ἐν τῇ «Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ» εἶναι αἱ χαρακτηριστικαὶ προτάσεις, τὰς ὁποίας τῷ 1935 προέτεινεν εἰς τὴν ἐκθεσὶν τῆς ἡ εἰδικῆ «ἀρχιεπισκοπικῆ Ἐπιτροπῇ διὰ τὸ ζήτημα τῆς ἱερωσύνης τῶν γυναικῶν». Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἡ Ἐπιτροπὴ προέτεινεν, ἵνα αἱ διακόνισσαι συγκαταριθμῶνται καὶ τιμῶνται ὁμοῦ μετὰ τῶν λοιπῶν κληρικῶν· ἐν τῇ λειτουργίᾳ θὰ ἔπρεπε νὰ γίνωνται δεήσεις καὶ ὑπὲρ τῶν διακονιστῶν, ὡς γίνονται καὶ ὑπὲρ τῶν λοιπῶν κληρικῶν. Ὡσαύτως, κατὰ τὴν Ἐπιτροπὴν, αἱ διακόνισσαι θὰ ἔπρεπε, δυνάμει τοῦ ἀξιώματός των, νὰ ἔχουν διακεκριμένην καὶ τιμητικὴν ἐν τῷ ναῷ θέσιν, νὰ προσφωνῶνται ὡς «Reverend», νὰ φέρουν εἰδικὴν στολὴν καὶ νὰ θεωρῶνται ὡς μέλη τοῦ προσωπικοῦ καὶ τῶν συμβουλίων τῆς ἐνορίας, εἰς τὰ ὁποῖα λαμβάνουν μέρος καὶ οἱ λοιποὶ Κληρικοὶ.

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ὀλίγοι, ἐλάχιστοι ὑπῆρξαν οἱ ἐκλεκτοί. Καὶ ἦσαν ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι παραλαβόντες τὸν Χριστόν, περιεπάτησαν ἐν αὐτῷ ἐρριζωμένοι καὶ ἐποικοδομούμενοι καὶ βεβαιούμενοι τῇ πίστει, περισσεύοντες εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν.

Ἡ ἀναρρίχσις εἰς ἀποκρήμους κορυφὰς εἶναι ὄντως δυσχερὴς καὶ ἀπαιτεῖ ἡσκημένους πόδας καὶ ἀντοχὴν εἰς τοὺς κόπους. Ἡ ἀνοδος πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ σωτηρίου πάθους τοῦ Θεανθρώπου ἀπαιτεῖ ψυχὴν ἐν Χριστῷ ἀνακαινισθεῖσαν καὶ τὸν Χριστὸν ἐκζητοῦσαν καὶ ἐπιποθοῦσαν. Δὲν ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ ἄνθρωπος, ἀνεξαρτήτως θρησκευτικῶν πεποιθήσεων, ὁ ὅποιος νὰ μὴ θαυμάζη καὶ νὰ μὴ ἐκπλήσεται ἐμπρὸς εἰς τὸ ἐκούσιον πάθος τοῦ Ἀναμαρτήτου. Πόσοι ὅμως ἠθέλησαν νὰ τὸν μιμηθοῦν; Αἱ Ἀλήθειαι τοῦ Εὐαγγελίου Του σαγηνεύουν ἀκόμη καὶ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Χριστοῦ. Πόσοι ὅμως ἐφαρμόζουν ἔστω καὶ μέρος τούτων ἐν τῷ βίῳ των; Οὐδ' ἡμεῖς οἱ χριστιανοί. Ἔχομεν καταστήσει φιλιῶ ὀνόματι Χριστεπώνυμον πλήρωμα. Κατηνέχθημεν τῷ ὕπνῳ καὶ παρεδόθημεν τῷ θανάτῳ. Λογιζόμεθα πνευματικοί, ἐφ' ὅσον διὰ τοῦ βαπτίσματος ἐν Χριστῷ ἐλάβομεν πνεῦμα υἰοθεσίας, καὶ ἐν τούτοις εἴμεθα σαρκικοὶ καὶ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε οὐδόλως νὰ μᾶς ἀπασχολῇ ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς μας. Τὴν συνείδησιν τῆς πνευματικῆς ὑποστάσεως τοῦ Χριστιανοῦ προσεπάθησεν ὁ Ἀπόστολος νὰ προβάλῃ εἰδικώτερον ἐν τῇ πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῇ αὐτοῦ· «ὁ γὰρ νόμος τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἠλευθέρωσε με ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου... ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκί, ἀλλ' ἐν πνεύματι, εἴπερ Πνεῦμα Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. εἰ γὰρ κατὰ σάρκα ζῆτε, μέλλετε ἀποθνήσκειν· εἰ δὲ πνεύματι τὰς πράξεις τοῦ σώματος θανατοῦτε, ζήσεσθε» (Ρωμ. γ' 2-13).

Ἡ νίκη τοῦ πνεύματος ἐπὶ τῆς σαρκὸς θὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ τοῦ βρόγχου τοῦ θανάτου. Ὁ Κύριος κατέλυσε τὴν τυραννίδα τῆς ἁμαρτίας καὶ ἐποίησεν, ὡς καὶ ὁ ἱερός Χρυσόστομος παρατηρεῖ, τὴν σάρκα κομψοτέραν καὶ πνευματικωτέραν «οὐ τῷ τὴν φύσιν μεταβαλεῖν, ἀλλὰ τῷ πτερῶσαι μᾶλλον αὐτήν» (Ὁμιλ. 13,8 εἰς τὴν πρὸς Ρωμ. Ἐπιστολ. ΑΒ' Migne 60,518). Ἐφ' ὅσον δὲν καταστείλωμεν διὰ τῆς χάριτος τὰς παρορμήσεις τῆς σαρκὸς, ἢ πρὸς τὰ ἄνω πορεία, ἢ πρὸς τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν δικαίωσιν ὀδηγοῦσα, τυγχάνει ἀδύνατος. Καί, ὑπὸ τὸ κράτος τῶν σαρκικῶν ἀδυναμιῶν μας, θὰ ἐφευρίσκωμεν διαρκῶς προσχήματα διὰ ν' ἀναβάλωμεν τὴν προπαρασκευὴν μας διὰ τὴν ἀναμενομένην μεγάλην στιγμήν. Ὁ λύχνος θὰ παρκαμένη ἐσβεσμένος ἀπὸ τοὺς ἀνέμους τῶν παθῶν καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν μας κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐλεύσεως τοῦ Κυρίου καὶ ἡμεῖς θὰ εὕρεθῶμεν καθεύδοντες. Ἡμεῖς οἱ οἰκονόμοι μυστηρίων

Ποιμαντικά Θέματα

ΚΑΤ' ΟΝΟΜΑ

Ὁ ποιμὴν ὁ καλός, κατὰ τὴν ρητὴν διαβεβαίωσιν τοῦ Κυρίου, «τὰ ἴδια πρόβατα καλεῖ κατ' ὄνομα» (Ἰω. 10,3). Εἶναι μὲν οὗτος ὁδηγὸς καὶ παιδαγωγὸς καὶ πνευματικὸς πατὴρ τοῦ ἔλου ποιμνίου, ἀλλ' ἐπίσης γνωρίζει κάθε πρόβατον ἰδιαιτέρως. Ἐνῶ τὸ πνευματικόν του ἔργον, ἐκ πρώτης ὄψεως, ἀφορᾷ εἰς τὴν ὁλότητα τοῦ πληρώματος τῆς περιοχῆς του, ἐν τούτοις οὗτος γνωρίζει καὶ ἀναγνωρίζει τὴν «ταυτότητα» τοῦ κάθε πιστοῦ.

Ἡ θεμελιώδης ποιμαντικὴ αὕτη ἔννοια τῆς ἀτομικῆς ποιμαντικῆς προβάλλεται σήμερον μὲ ἐν ἰδιαιτέρον κύρος. Ὁ ποιμὴν, ὁ ἐντροφῶν εἰς τὰς σελίδας τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τὰς περιεχούσας ποιμαντικὰς ἐννοίας, ὀφείλει νὰ διατηρῇ νωπὴν εἰς τὴν μνήμην

Χριστοῦ θὰ καταληφθῶμεν ὑπὸ τοῦ Δεσπότη, ὡς ἀνάξιοι δοῦλοι, κατασπαταλήσαντες τὴν περιουσίαν αὐτοῦ καὶ κατασπλώσαντες τὸ ἅγιον αὐτοῦ θυσιαστήριον, ὅπερ ἐστὶ ἡ σὰρξ ἡμῶν, ἡ ἐν Χριστῷ ἀνακαινισθεῖσα διὰ τοῦ βαπτίσματος.

Εἶναι δυστυχῶς ἀποκαρδιωτικὴ ἡ κατάστασις, τὴν ὁποίαν σήμερον παρουσιάζει ὁ χριστιανικὸς κόσμος γενικώτερον. Οὐδεὶς μερμνᾷ διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς του. Μία γενικὴ ἐξαχρείωσις καὶ ἐκφαλισμὸς ἐπικρατοῦν ὡς νόσος ἐνδημοῦσα ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐκκοῖ ὅπου ὁ Χριστιανισμὸς ἄλλοτε εἶχε νὰ ἐπιδείξῃ μυριάδας μαρτύρων καὶ ὁμολογητῶν. Ἐγκατελείφθη ἡ διὰ τῆς προσευχῆς οἰκοδομὴ τῆς ψυχῆς. Τὸ πνεῦμα ἐσβέσθη. Αἱ Ἁγίαι Γραφαὶ περιφρονοῦνται. Εἶναι πρόδηλον, ὅτι σήμερον, ὅσον ποτὲ ἕως ἄλλοτε, ἔχομεν ἀνάγκην τῆς προστασίας τῆς κραταιᾶς χειρὸς τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἡμᾶς ὑψώσῃ ἐν καιρῷ. Ὁ ἀντίδικος ἡμῶν διάβολος «ὡς λέων ὠρούμενος περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπίῃ» (Α' Πέτρ. ε' 8) Οἱ ἀντίχριστοι ἐπληθύνθησαν καὶ μᾶς πολιορκοῦν. Ἀνάγκη νὰ συνέλθωμεν. Νὰ ἀνανήψωμεν. Νὰ ἀνάψωμεν ἐκ νέου τὸν σβεσθέντα λύχνον τῆς ψυχῆς μας καὶ ἐνδυσθῶμεν τὸν θώρακα τῆς πίστεως καὶ «περικεφαλαίαν ἐλπίδα σωτηρίας» (πρβλ. Ἐφεσ. στ' 16-17). Ὁ καιρὸς εἶναι εὐπρόσδεκτος «ῥα ἡμᾶς ἤδη ἐξ ὕπνου ἐγερθῆναι» (Ρωμ. ιγ' 11).

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

αὐτοῦ τὴν προβολήν, ἐκ μέρους τοῦ Κυρίου, τῆς ἀτομικῆς ποιμαντικῆς. Διότι, ὄντως, ἡ διακονία του δὲν ἀφορᾷ ἀπλῶς καὶ μόνον εἰς τὸ πλῆθος καὶ τὴν ὁλότητα. Κατ' οὐσίαν ἔχει ἡ διακονία αὕτη ὡς ἀφετηρίαν τὴν μίαν ψυχὴν, τὸ ἐν ἄτομον, τὴν μονάδα! Ἡ πρόοδος τῆς ὁλότητος ἐξασφαλίζεται μόνον διὰ τῆς πνευματικῆς προκοπῆς ἐκάστης μονάδος. Ἐὰν ὁ προσανατολισμὸς οὗτος τοῦ ποιμένου πρὸς τὴν μίαν ψυχὴν δὲν εἶναι σταθερὸς καὶ ἀμετακίνητος, ἀμφισβητεῖται εὐχερῶς καὶ ἡ πρόοδος τῆς ὁλότητος. Ἡ ὁλότης προάγεται διὰ τῆς πνευματικῆς προκοπῆς ἐκάστης μονάδος!

Ἡ σημασία τῆς ἀτομικῆς ποιμαντικῆς προβάλλεται σήμερον μὲ ἐν ἰδιαιτέρον κῦρος, λόγῳ ἀκριβῶς τῆς διαμορφώσεως τῆς κοινωνικῆς ομάδος εἰς «ἀνώνυμον» πλῆθος καὶ «μᾶζαν». Ὅπως γνωρίζομεν, αἱ νέαι συνθῆκαι καὶ οἱ ὄροι ζωῆς, οἱ ὁποῖοι προέκυψαν καὶ προκύπτουν ἐκ τῆς ἰσχυρᾶς «τεχνολογικῆς» ἐπιδράσεως, τυποποιοῦν εἰς τοιαύτην ἕκτασιν τὴν ἀτομικὴν συμπεριφορὰν τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, ὥστε συνεχῶς οὗτος νὰ ταυτίζεται μὲ τὸ ἀνώνυμον πλῆθος καὶ τὴν μᾶζαν. Ὅπως μᾶς λέγουν οἱ κοινωνιολόγοι καὶ οἱ ψυχολόγοι, ὁ ἄνθρωπος συνεχῶς «ἀποπροσωποποιεῖται». Ἀπὸ πρόσωπον μεταποιεῖται εἰς ἄτομον ἢ ἀπλῶς εἰς μίαν ἀνώνυμον κοινωνικὴν μονάδα. Ὁ αὐτοματισμὸς, ἡ μηχανοποίησης τῶν πάντων, ἡ ἀνερχομένη συνεχῶς ἀξία τοῦ ἀνώνυμου («κοινοῦ»), ἡ «χειραφέτησις» ἐν γένει καὶ ἄλλοι παράγοντες καὶ ὄροι τῆς συγχρόνου ζωῆς προκαλοῦν τὴν συνεχῆ ἀξιολογικὴν ἀφυδάτωσιν τοῦ «προσώπου» καὶ οὕτω ὁ ἄνθρωπος χάνει τὴν ψυχολογικὴν του, πνευματικὴν του «ταυτότητα». Γίνεται ἀνώνυμος μονὰς ἐντὸς ἀνώνυμου πλῆθους.

Ἡ πραγματικότης αὕτη δὲν πρέπει ἀσφαλῶς νὰ παρασύρῃ τὸν ποιμένα εἰς τὸ νὰ λησμονῇ τὴν ἀτομικὴν ποιμαντικὴν. Τὸ ἔργον του εἶναι προωρισμένον νὰ σώσῃ τὸ ἀπολωλὸς. Ἀλλὰ τὸ ἀπολωλὸς τοῦτο πρόβατον ἔχει ἀκριβῶς ὄνομα, δηλ. «ταυτότητα». Εἶναι φορεὺς ἀνεκτιμήτων ἀξιολογικῶν στοιχείων. Εἶναι πρόσωπον ἢ καλῦτερον ψυχῆς, ὑπὲρ τῆς ὁποίας ὁ Χριστὸς ἀπέθανε καὶ ἀνέστη!

Μέσα λοιπὸν εἰς τὴν σύγχυσιν καὶ τὸν ζόφον καὶ γνόφον τῆς μαζικοποιήσεως τῆς ἀτομικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς ὀφείλει ὁ ποι-

Η ΚΡΙΣΙΣ ΚΑΙ Η ΑΝΑΝΕΩΣΙΣ ΤΟΥ «ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ»*

δ) Ἡ «γλῶσσα» ποῦ χρησιμοποιοῦμε γιὰ τὴν μετὰδοσι τῶν ἀληθειῶν τῆς Πίστεως. Τούτῃ ἢ «γλῶσσα» εἶναι ξένη πρὸς τοὺς νέους. Δὲν ἐννοοῦμε τὴ δημοτικὴ ἢ τὴν καθαρεύουσα. Θέλομε νὰ ποῦμε ὅτι ἐμεῖς σὰν Κατηχητὲς συλλαμβάνομε, ἐρμηνεύομε καὶ ἐκφράζομε μὲ διαφορετικὸ τρόπο ἀπ' ὅ,τι οἱ νέοι τίς ἀλήθειες ποῦ σχετίζονται μὲ τὸ Θεό, τὸν κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπον. Ἐμφανιζόμεσθε τοπικὰ καὶ χρονικὰ ἀπομακρυσμένοι ἀπ' αὐτοὺς πρὸς τοὺς ὁποῖους ἀπευθυνόμεσθε. Ἄλλο περιεχόμενο δίνομε ἐμεῖς καὶ ἄλλο οἱ νέοι στὶς ἴδιες λέξεις. Τοῦτο εἶναι τὸ περίφημο πρόβλημα τοῦ «Langage», ποῦ ἀπασχολεῖ διεθνῶς ὄχι μόνον τοὺς Κατηχητὲς, ἀλλὰ καὶ γενικώτερα τοὺς Παιδαγωγούς. Ἐδῶ θρῖσκεται ἡ δυσκολία τοῦ διαλόγου μὲ τὰ νιάτα, παρὰ τίς καλὲς προθέσεις καὶ τίς δικές μας καὶ τῶν νέων. Ἡ δυσκολία αὐτὴ δὲν ἀναφέρεται μόνον στὸ θρησκευτικὸ διάλογο, ἀλλὰ καὶ σὲ κάθε ἄλλον. Αὐτὸ ποῦ λέμε «χάσμα γενεῶν» εἶναι περισσότερο διαφορὰ ἀντιλήψεων, παρὰ ρῆγμα στὴν ἀμοιβαία στοργὴ καὶ ἀγάπη. Ἀκοῦμε συχνὰ τοὺς νέους νὰ παραπονοῦνται: «Δὲν μᾶς καταλαβαίνουν οἱ μεγάλοι». Καὶ ἀντίστροφα τοὺς μεγάλους νὰ λένε: «Δὲν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 245 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 11-12 τεύχους.

μὴν νὰ ἀναζητῆ «κατ' ὄνομα» τὸν ἄνθρωπον (τὸν κάθε ἄνθρωπον), ὁ ὁποῖος εἶναι κεκλημένος εἰς τὴν σωτηρίαν. Κάθε ἄνθρωπος εἶναι ἀνεπανάληπτος. Ἐχει τὸ ἰδικόν του «ὄνομα»! Καὶ σήμερον ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος «τὰ ἴδια πρόβατα καλεῖ κατ' ὄνομα»!

Ἄλλ' ἄρά γε ποῖον εἶναι ἀκριβῶς τὸ ὄνομα τοῦτο; Ποῖα εἶναι τὰ ἐπὶ μέρους στοιχεῖα τοῦ «ὀνόματος» τοῦ ποιουμένου;

μᾶς νοιώθει ἢ νέα γενιά». Τοῦτο τὸ παράπονο φανερώνει ὅτι οἱ συναισθηματικοὶ δεσμοὶ παραμένουν. Τὸ ρήγμα βρίσκεται στὶς ἀντιλήψεις, στὸν τρόπο σκέψεως. Ἔτσι δημιουργεῖται ἓνα ἐσωτερικὸ δῶμα καὶ στὶς δυὸ πλευρὲς.

Θὰ πρέπει κάποτε νὰ κάνωμε μιὰ ἔρευνα, γιὰ νὰ διαπιστώσωμε τί ἔρχεται στὸ μυαλὸ τῶν νέων ὅταν ἡμεῖς προφέρωμε π.χ. τίς λέξεις «Ἐκκλησία», «Εὐχαριστία», «Ἠθική», «Ἱεροὶ Κανόνες», «Παράδοσις» κ.λ.π. Καὶ ἄλλοτε εἶχαμε προτείνει τὴν ἴδρυσιν ἐνὸς Γραφείου Ἐρευνῆς τῶν Προβλημάτων τῶν Νέων στὴ Μόνιμο Συνοδική Ἐπιτροπή ἐπὶ τῆς Νεότητος, πού ἐπανδρωμένο μὲ εἰδικευμένο προσωπικὸ θὰ εἶχε σὰν ἀποκλειστικὸ σκοπὸ τὴν ὀργάνωσιν ἔρευνῶν μεταξὺ τῶν νέων σὲ διάφορες περιοχὰς τῆς Ἑλλάδος, τὴν συγκέντρωσιν στατιστικῶν στοιχείων καὶ τὴν ἐξαγωγή ἐπιστημονικὰ ἠλεγμένων συμπερασμάτων γιὰ τὴ ζωὴ, τὰ προβλήματα, τὴ νοοτροπία, τὴν πίστι, τὴ γλῶσσα κ.λ.π. τῶν σημερινῶν νέων. Ἔχομε ὑπ' ὄψιν μας μιὰ ἔρευνα πού ἔκαμε πρὶν ἀπὸ 4 χρόνια ἓνα γαλλικὸ περιοδικὸ σὲ μιὰ ομάδα ἀπὸ 150 νέους καὶ νέες, ἡλικίας 15 - 25 ἐτῶν καὶ τὴν ἐδημοσίευσεν. Τὸ ἐρώτημα πού τοὺς ἔθεσε ἦταν: «Ὅταν ἀκοῦς τὴ λέξι «ἀγάπη», «Θεός», «Ἐκκλησία», «ἠθική», σὲ τί πηγαίνει ὁ νοῦς σου;» Τὸ συμπέρασμα αὐτῆς τῆς ἔρευνας ἦταν πὼς ἀπὸ τίς ἀπαντήσεις πού δόθηκαν ἐλάχιστες συμφωνοῦσαν μὲ τὸ περιεχόμενο πού ἡμεῖς σὰν Κατηγορητὲς δίνομε στὶς παραπάνω λέξεις. Οἱ περισσότεροι π.χ. ἀπὸ τοὺς νέους πού ἔλαβαν μέρος στὴν ἔρευνα ἐταύτιζαν τὴν ἀγάπη μὲ τὸ «σέξ»³. Ἄν ὅμως ἄλλα λέμε ἡμεῖς καὶ ἄλλα ἐννοοῦν οἱ νέοι, πὼς μποροῦμε νὰ συνηγορήσωμε, νὰ ἀνοιξώμε διάλογο, μαζί τους; Ἄν δὲν βροῦμε κάποια λύσιν στὸ πρόβλημα τοῦ «Langage», ὅλες οἱ ἄλλες προσπάθειές μας εἶναι καταδικασμένες σὲ ἀποτυχία.

Τὸ θαῦμα τῆς «γλωσσολαλίας» στὴν Πεντηχοστὴ μᾶς διδάσκει, μὲ τρόπο πού δὲν ἐπιδέχεται ἀμφισβήτησι, πὼς γιὰ νὰ εἶναι πραγματικὰ λυτρωτικὸ τὸ Χριστιανικὸ Κήρυγμα, χρειάζεται

3. Βλ. Documents Service Adolescence, ἐνθ' ἀν. «Le vocabulaire religieux des 15-20 ans», σ. 50-57.

κάποια προσαρμογή στον άνθρωπο, προς τον οποίο απευθύνεται. Προσαρμογή τριπλή: Τοπική, χρονική, ψυχολογική. Ἡ Ἀλήθεια πού ἔφερε στον κόσμο ὁ Χριστός δὲν προσφέρεται σὲ μᾶζες, ἀλλὰ σὲ προσωπικότητες. Δὲν απευθύνεται σ' ἓνα ἀπρόσωπο σύνολο, ἀλλὰ στον κάθε ἄνθρωπο προσωπικά. Κάθε ἄνθρωπος ὅμως εἶναι ἓνας κόσμος ξεχωριστός, μιὰ προσωπικότητα μοναδική καὶ ἀνεπανάληπτη, μὲ ἰδιορρυθμία καὶ αὐτοτέλεια, πού ζῆ καὶ κινεῖται σὲ συγκεκριμένο τόπο καὶ χρόνο. Ἐδῶ ἀκριβῶς θρίσκειται ἡ ἀξία τῆς Χριστιανικῆς Ἀποκαλύψεως. Ἄν καὶ εἶναι αἰώνια, ἂν καὶ εἶναι ἡ Ἀλήθεια πού ξεπερνᾷ τίς κατηγορίες τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου, ἔχει μιὰ μοναδική δυνατότητα προσαρμογῆς σ' αὐτές. Ἡ θεϊκὴ Ἀλήθεια ὑπάρχει πάντα ἀναλλοίωτη μέσα στὴν Ἐκκλησία. Ὅμως ἀπὸ τὴν πρώτη ἐκείνη Πεντηκοστὴ προσφέρεται στον ἄνθρωπο μέσα σὲ σχήματα μεταβλητά. Ἐδῶ καὶ δυὸ χιλιάδες χρόνια τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο απευθύνεται πάντα μὲ ἓνα ξεχωριστὸ τρόπο στὴν κάθε φυχή μὲ τὸ στόμα τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὸς εἶναι ὁ πλοῦτος τοῦ Χριστιανισμοῦ: Τὸ νὰ μπορῆ νὰ ἀκούη μέσα σ' αὐτὸν κάθε ἐποχὴ, κάθε τόπος, κάθε ἄνθρωπος, «τῆ ἰδίᾳ διαλέκτῳ»... «τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ» (Πράξ. 6' 4-11). Γιὰ νὰ καταλάβῃ ὁ σύγχρονος νέος τὸ χριστιανικὸ μῆνυμα πρέπει νὰ τοῦ τὸ προσφέρωμε στὴ «γλῶσσα» του. Ἐμεῖς ὅμως ἀντὶ νὰ προσπαθήσωμε νὰ μιλήσωμε τῆ «γλῶσσα» τῆς ἐποχῆς μας, ἀγωνιζόμεσθε νὰ μυήσωμε τοὺς νέους στὴ «γλῶσσα» τοῦ παρελθόντος. Ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας μαρτυρεῖ πὼς τοῦτο εἶναι ματαιοπονία. Στὸ γεγονός τῆς Πεντηκοστῆς τὸ Πνεῦμα δὲν φωτίζει τοὺς προσκυνητὲς τῆς Ἱερουσαλὴμ, τὴν πανσπερμία ἐκείνη ἀνθρώπων καὶ φυλῶν, νὰ μάθουν τῆ γλῶσσα τῶν Ἀποστόλων, ἑλληνικά ἢ ἀραμαϊκά, — θὰ μπορούσε ἀσφαλῶς νὰ τὸ κάμῃ — ἀλλὰ δίνει στοὺς Ἀποστόλους τὸ χάρισμα νὰ μιλήσουν τίς γλῶσσες τῶν ἄλλων. Καὶ ἀκοῦνε «ἕκαστος τῆ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν» (Πράξ. 6' 6). Ἔτσι τὸ χριστιανικὸ κήρυγμα καρποφορεῖ στὶς ψυχές.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΜΠΕΖΕΝΙΤΗΣ
Διευθυντῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας

Η ΑΘΕΪΑ ΧΘΕΣ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ *

Ἐχομεν ἐπίσης τὴν περὶ πανσεξουαλισμοῦ θεωρίαν τοῦ Freud, κατὰ τὴν ὁποίαν ὅλα τὰ συναισθήματα καὶ τὰ πνευματικὰ διώματα τοῦ ἀνθρώπου, ἀκόμη καὶ ἡ Ἐρησκεία καὶ ὁ Θεός, ἀνάγονται στὸ γενετήσιο ἔνστικτο. Ἔτσι κατὰ τὸν Freud ἡ Ἐρησκεία εἶναι μία ἔκφρασις τοῦ ἐξευγενισμένου γενετησίου ἔνστικτου.

Ἄλλὰ καὶ ἡ ὀντολογικὴ καὶ ἠθικὴ διδασκαλίᾳ τοῦ Nikolai Hartmann σὲ ἀθεϊστικὰ ἐπίσης συμπεράσματα ὠδήγησε τὴν ἀνθρωπίνην σκέψιν (δλ. σχετικῶς Εὐ. Θεοδώρου, ἔνθ' ἄνωτ.).

Ἔτσι περίπου φθάνομε στὶς ἡμέρες μας μὲ τὶς ἀθεϊστικὰς ἀποχρώσεις τοῦ ὑπαρξισμοῦ καὶ κάπως ἕμμεσα καὶ μὲ τὴ φιλοσοφία τοῦ Heidegger.

Ἐξαιρέσειν μεταξὺ τῶν ὑπαρξιστῶν ἀποτελεῖ ὁ Karl Jaspers, ὁ ὁποῖος δέχεται τὸν ἀνθρώπο σὲ ἐξάρτησι πρὸς μίαν Μεταφυσικὴν, πού εἶναι ἀνοικτὴ πρὸς τὸ ὑπερβατικόν. Ἀντίθετα ὅμως ὁ Heidegger εἰσάγει τὴν μεθοδικὴν ἀθεΐαν. Ἐκτοπίζει ἕμμεσα τὸν Θεόν, ἀφοῦ δὲν κάνει καθόλου λόγο γιὰ τὶς σχέσεις τοῦ ἀνθρώπου μὲ κάποιον ὑπερβατικόν ὄν. Ὁ ἀνθρώπος δὲν ἔχει καμμίαν ἀπολύτου ἀπόλυτον ὑπαρξίν πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του. Εἶναι τὸ α καὶ τὸ ω τοῦ κόσμου. Ἔτσι ὅμως εἰσάγεται ἀπὸ τὸν Heidegger ἡ ἀθεΐα, «ἡ μεθοδικὴ ἀθεΐα», ὅπως τὴν ἐχαρκτηρίσαν. Ἐνα δεῖγμα τῆς στάσεως πού ἔλαβε ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ εἶναι καὶ τὸ ἀκόλουθο: «Τὸ τελευταῖον χτύπημα ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐναντίον τοῦ ὑπερ-αισθητοῦ κόσμου ἔγκειται στὸ γεγονός, ὅτι ὁ Θεός, τὸ ὄντως ὄν, ὑψώθηκε σὲ ὕψιστη Ἄ ξ ί α. Τὸ σκληρότερον χτύπημα ἐναντίον τοῦ Θεοῦ δὲν ἦταν ἡ ἀναγνώρισί Του ὡς μὴ δυναμένου νὰ γνωσθῆ, δὲν ἦταν τὸ γεγονός ὅτι ἡ ὑπαρξίς τοῦ Θεοῦ ἀποδείχθηκε ἀναπόδεικτῆ, ἀλλὰ τὸ γεγονός ὅτι ὁ ὑποχρεωτικὰ πραγματικὸς Θεὸς ὑψώθηκε σὲ ἀνώτατη Ἄ ξ ί α»⁴. Ἔτσι ὁ Heidegger δὲν ἀρνεῖται μὲν τὴν ὑπαρξίς τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ συγχρόνως αὐτὸ τὸ ὑπερβατικόν ὄν, πού λέγεται Θεός, τὸ κατεβάζει ἀπὸ τὸ θρόνον τῆς ἀπολύτου Ἀξίας, τὸ ἀποθεοποιεῖ, τὸ ἀποχαρακτηρίζει ἀπὸ τὰ θεῖα ιδιώματά του, τὸ ἐξισώνει μὲ τὸν ἀνθρώπο. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ὁ Heidegger κατέβασε τὸ Θεὸ στὸ ἐπίπεδο τοῦ ἀνθρώπου, ἢ ὅπως θὰ ἐλέγαμε ἀνθρωποποίησε τὸ Θεόν.

Ἀντίθετα ἀπ' αὐτὸ πού ἐπραξε ὁ Heidegger ἔκαμαν οἱ Γάλλοι ὑπαρξισταὶ Jean Sartre καὶ Albert Camus. Αὐτοὶ δηλ. ἐθεοποίη-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 241 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 11-12 τεύχους.

4. Χ ρ. Γ ι α ν ν α ρ ἄ, ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 117.

σαν τὸν ἄνθρωπο. Τὸν ἀνέβασαν στὰ ὕψη τοῦ οὐρανοῦ. Εἶπαν ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ ἀπόλυτο ὄν. Πιὸ πάνω ἀπ' τὸν ἄνθρωπο δὲν ὑπάρχει τίποτε ἀνώτερο. Δὲν ὑπάρχει δηλ. οὔτε ἕτερο ὄν ἐπίσης ἀπόλυτο, οὔτε καὶ κανένας κόσμος ἀπολύτων ἀξιῶν καὶ κανόνων. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ οἱ μνημονευθέντες Γάλλοι ἀποκαθηλώνουν τὸ Θεὸ ἀπ' τὸ θρόνο Του καί, θεοποιώντας τὸν ἄνθρωπο, τὸν τοποθετοῦν στὸ θρόνο τῆς θεότητος.

Ἔτσι περίπου διαγράφεται ἡ πορεία τῶν παραλλαγῶν τῆς ἀθεΐας, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, διατρέχει ὅλο τὸ πρῶτο ἡμισυ τοῦ αἰῶνος μας καὶ φθάνει μέχρι σήμερα. Φυσικὰ στὴν πορεία αὐτὴ ἀνεφέρθησαν σὲ γενικὲς γραμμὲς μόνον οἱ κύριες φάσεις, καθὼς καὶ τὰ πρόσωπα ποὺ συνδέονται μὲ τὶς φάσεις αὐτές. Ὅπως δὴποτε στὸ στρατόπεδο τῆς ἀθεΐας ἐθήτευσαν καὶ ἄλλοι, ὅπως ὁ Schopenhauer, ὁ Felix Le Dantek, ὁ Feuerbach, ὁ Stirner κ.ἄ.

* * *

Ἐὰν θελήσωμε τώρα νὰ κρίνωμε τὸ φαινόμενο τῆς ἀθεΐας, πρέπει κατ' ἀρχὴν νὰ διαστείλωμε τὴν ἀθεΐαν τῆς χθὲς ἀπὸ τὴν σύγχρονη ἀθεΐα. Γιατὶ ἄλλα ἦσαν τὰ γενεσιουργὰ αἷτια τῆς πρώτης καὶ ἄλλα εἶναι τὰ τῆς δευτέρας.

Ἡ ἀθεΐα λοιπὸν τῆς χθὲς ἦταν γνώρισμα τῆς λεγομένης πνευματικῆς ἀριστοκρατίας. Ὅπως δὴποτε δὲ ἤγγιζε τὰ μέγιστα τῆς ζωῆς προβλήματα καὶ εἶδιδε τὴν ἰδικὴν τῆς ἀπάντησι. Ἀσχοληθεῖσα ἐπὶ παραδείγματι μὲ τὸ πρόβλημα τῆς υπάρξεως ψυχῆς, διεκήρυξε τὴν ἀνυπαρξίαν τῆς καὶ ἀπετίμησε τὸν ἄνθρωπο μὲ βάσι τὴν ἀξία τῶν ὕλικῶν συστατικῶν του. Στὸ πρόβλημα τῆς ἀθανασίας, διεκήρυξε τὸν θάνατο σὰν τὸ ὀριστικὸ κλείσιμο ὄχι μονάχα τοῦ βιολογικοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἱστορικοῦ κύκλου τοῦ ἀνθρώπου καὶ διετύπωσε τὸ δόγμα: «Φάγωμεν, πίνωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν», σὰν μιὰ πρακτικὴ προέκτασι τῆς θεωρητικῆς τοποθετήσεως τοῦ ἀθέου ὕλισμοῦ. Τότε ἀκριβῶς ἐνεφανίσθησαν οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι, «ὧν Θεὸς ἢ κοιλία».

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ ΛΕΝΗΣ

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ ΤΙΝΑ ΜΕΤΡΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΝ ΠΡΟΟΔΟΝ

ΚΑΙ ΑΝΥΨΩΣΙΝ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΚΛΗΡΟΥ *

Ἐπὶ πλέον δέον, ὅπως καθιερωθῶσι, κατὰ καιροῦς, εἰς τὰς Ἱ. Μητροπόλεις συνάξεις τῶν Πρεσβυτέρων εἰς τρόπον ὥστε, καλλιεργούμεναι πνευματικῶς αὐταὶ διὰ καταλλήλων προτροπῶν καὶ εἰσηγήσεων, νὰ συντελῶσιν εἰς τὴν δημιουργίαν πνευματικωτέρας ἀτμοσφαιρας ἐντὸς τῆς ἱερατικῆς οἰκογενείας.

Οὕτω, κατὰ διαστήματα, ἐκτὸς τῶν ἀναφερθεισῶν ἐν τοῖς ἀνωτέροις συνάξεσιν, καλὸν εἶναι ὁ Ἐπίσκοπος νὰ ὀργανώσῃ λατρευτικὰς τινὰς εὐκαιρίας, ὡς λ.χ. Θ. Λειτουργίαν, Ἑσπερινόν, Παράκλησιν, κατὰ τὰς ὁποίας, προεξάρχοντος τοῦ ἰδίου, νὰ λαμβάνωσι μέρος πάντες οἱ Ἱερεῖς τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, νὰ συμπάλλουν μετὰ τοῦ Ἐπισκόπου τῶν καὶ νὰ δημιουργῆται οὕτω μεγαλυτέρα ἀρμονικὴ σχέσις Ἐπισκόπου καὶ Πρεσβυτέρων, ἀλλὰ καὶ ἐνότης ἐντὸς τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Νὰ συσταθῇ παρ' ἐκάστη Ἱερᾶ Μητροπόλεως Κέντρον Συμπαράστασεως τῆς Οἰκογενείας διὰ τὴν πρόληψιν τοῦ Διαζυγίου καὶ ἐνίσχυσιν τοῦ οἰκογενειακοῦ θεσμοῦ. Νὰ ὑπάρχῃ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ παρὰ τῇ Ἱερᾶ Μητροπόλει, ἔχουσα περιφερειακὰς ὑποεπιτροπὰς, αἵτινες θὰ ἐνημερώνωσι τὴν Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν σχετικῶς καὶ θὰ συνεργάζωνται διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων τῆς οἰκογενείας.

Ὅμοίως νὰ συσταθῇ εἰς ἐκάστην Ἱ. Μητρόπολιν, ἀπαρτιζομένη ἐκ Κληρικῶν καὶ Λαϊκῶν, εἰδικὴ Ἐπιτροπὴ, ἔχουσα ὡς ἔργον τὴν μελέτην καὶ ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων τῆς Νεότητος, Γήρατος, πενίας καὶ τῶν ἐν θλίψει καὶ φυλακαῖς ὄντων, ὡς καὶ τὴν ἔρευναν συναφῶν ποιμαντικῶν προβλημάτων, τὴν δὲ πείραν τῆς Ἐπιτροπῆς ὁ Σεβ. Μητροπολίτης καλὸν εἶναι, ὅπως διοχετεῖ δι' ἐγκυκλίων εἰς τοὺς Πρεσβυτέρους του. Τὸ ἔργον τοῦτο, ἔλλειψαι ἀρκετῶν στελεχῶν, εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναλάβῃ, ὡς ἔχομεν ἤδη ἀναφέρει, ἡ Ἐπιτροπὴ Μελέτης Ἱερατικῶν Προβλημάτων, τῆς ὁποίας ἔργον δύνανται νὰ ἀποτελέσουν καὶ αἱ καθ' ὄλου ἀντιαιρετικά

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 247 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 11-12 τεύχους.

προσπάθειαι, δι' έντοπιμοῦ καὶ καταλλήλου άντιμετωπίσεως τῶν έν τῇ Χώρα ἡμῶν δρώντων αίρετικῶν.

Τέλος, καλὸν εἶναι, ὅπως δημιουργηθῆ παρ' ἐκάστη Ἱερῶ Μητροπόλει Ξενῶν διὰ τοὺς ἐφημερίους, Μοναχοὺς καὶ Μοναχάς, τοὺς ἐπισκεπτομένους διὰ διαφόρους ὑπηρεσίας τὴν πόλιν, εἰς τρόπον ὥστε οὔτοι νὰ αισθάνωνται πλησιέστερα πρὸς τὸν Ἐπίσκοπὸν τῶν, νὰ μὴ ταλαιπωροῦνται εἰς ξενοδοχεῖα, ἐνίστε μὴ κατάλληλα διὰ κληρικούς, καὶ νὰ δίδεται ἡ εὐκαιρία εἰς τὸν Ἐπίσκοπον νὰ ἐξετάζη διὰ προσωπικῆς ἐπαφῆς τὰ προβλήματα, ἅτινα ἐνδεχομένως ἀπασχολοῦν τοὺς συνεργοὺς αὐτοῦ έν τῷ Ἀμπελῶνι τοῦ Κυρίου Κληρικούς.

(Συνεχίζεται) Ἀρχιμ. ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΤΡΙΒΙΖΑΣ, πτ.Θ. Μ.Ρh.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολή

Ἡ Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ προκηρύσσει διαγωνισμόν εἰσαγωγῆς κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1975-76 εἰς τὴν πρώτην τάξιν τῆς ἐπτατάξιου Ἱερατικῆς Σχολῆς δέκα (10) ἐσωτερικῶν μαθητῶν ὡς ὑποτρόφον τῆς Ριζαρείου περιουσίας.

Οἱ ἐνδιαφερόμενοι δέον, ὅπως ἔχουν Ἀπολυτήριον Δημοτικοῦ Σχολείου, ἡλικίαν οὐχὶ ἀνωτέραν τῶν 15 ἐτῶν κ.λ.π. νόμιμα προσόντα.

Αἱ εἰσιτήριοι ἐξετάσεις διενεργοῦνται έν τῇ Σχολῇ ἀπὸ 20-25ης Ἰουνίου καὶ ἀπὸ 18ης-25ης Σεπτεμβρίου.

Τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ ὑποβάλλονται μέχρι τῆς 18ης Ἰουνίου καὶ τῆς 15ης Σεπτεμβρίου διὰ τοὺς προσερχομένους ἀντιστοίχως εἰς τὴν κατὰ Ἰούνιον καὶ Σεπτέμβριον ἐξέτασιν.

Ἡ Σχολὴ παρέχει δωρεάν εἰς τοὺς ὑποτρόφους ἐκπαίδευσιν, τροφήν, οἰκισιν, ἐνδυμασίαν, ὑπόδησιν κ.λ.π.

Πληροφορίαι παρέχονται καθ' ἐκάστην εἰς τὰ γραφεῖα Διοικήσεως τῆς Σχολῆς, Βασ. Σοφίας 24 Ἀθήναι, Τ. 140, τηλ. 712194.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον

Ἡ Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ ἀνακοινεῖ ὅτι κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1975-76 θέλει προσλάβει κατόπιν εἰσιτηρίων ἐξετάσεων 10 ἐσωτερικούς ὑποτρόφους μαθητὰς ἀποκλειστικῶς τέκνα Ἐφημερίων τῆς ὑπαίθρου.

Οἱ ἐνδιαφερόμενοι δέον, ὅπως ἔχουν Ἀπολυτήριον Δημοτικοῦ Σχολείου, ἡλικίαν οὐχὶ ἀνωτέραν τῶν 15 ἐτῶν κ.λ.π. νόμιμα προσόντα.

Αἱ εἰσιτήριοι ἐξετάσεις διενεργοῦνται έν τῇ Σχολῇ ἀπὸ 20ης-25ης Ἰουνίου καὶ ἀπὸ 18ης-25ης Σεπτεμβρίου.

Τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ ὑποβάλλονται μέχρι τῆς 18ης Ἰουνίου καὶ τῆς 15ης Σεπτεμβρίου διὰ τοὺς προσερχομένους ἀντιστοίχως εἰς τὴν κατὰ Ἰούνιον καὶ Σεπτέμβριον ἐξέτασιν.

Πληροφορίαι παρέχονται καθ' ἐκάστην εἰς τὰ γραφεῖα τῆς Σχολῆς, Βασ. Σοφίας 24 Ἀθήναι, Τ. 140, τηλ. 712194.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΖΩΗ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΙΑΣΠΟΡΑΝ ΤΗΣ Δ. ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ*

1. Ἡ ζωὴ τῆς διασπορᾶς εἶναι ἀνέκαθεν συνδεδεμένη μὲ πλήθος προβλημάτων. Τὸ ἀξίωμα τοῦτο εἶναι καρπὸς τῆς πείρας ὄλων ἐκείνων πού ἔχουν δοκιμάσει τὸ πικρὸν ποτῆρι τῆς ξενιτειᾶς. Οἱ Ἕλληνες γνωρίζομεν τὸ δράμα τῆς διασπορᾶς—μεταναστεύσεως ἀρχαίῳθεν (ἀποικίαι). Ἡ ἄγνος γῆ μας καὶ ἡ ἐπιθυμία διὰ τὸ καλύτερον μᾶς ἀναγκάζουν νὰ ξενιτευώμεθα. Δὲν τὸ κάμνομεν, βεβαίως, τοῦτο εὐχαρίστως, διότι ἀγαπῶμεν τὴν Πατρίδα μας. Ὁ ξενιτευμὸς μας εἶναι πάντοτε ἀνάμεικτος μὲ μίαν νοσταλγίαν καὶ μελαγχολίαν πού μᾶς ἀκολουθεῖ παντοῦ. Τὸν ἀντίκτυπον, πού ἄφησε εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Ἔθνους μας ὁ πόνος τῆς ξενιτειᾶς πρὸ πάντων, ὅταν ἡ μετανάστευσίς μας δὲν γίνεται «κατ' ἐμπορίαν καὶ θεωρίαν», ἀλλ' εἶναι ἀποτέλεσμα ἀδηρίταν ἀναγκῶν, τὸν βλέπομεν εἰς τὴν πνευματικὴν παραγωγὴν τοῦ Λαοῦ μας, τὴν δημοτικὴν μας ποίησιν. Ὁ «ξένος» ἐδημιούργησε νέαν κατηγορίαν εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ Λαοῦ μας, ἰδίᾳ κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν, ἡ δὲ ζωὴ τῆς ξενιτειᾶς ἀπέβη ἔννοια παρᾶλληλος πρὸς τὴν μοναξιάν, τὴν θλιψιν, τὴν νοσταλγίαν, τὴν ἐγκατάλειψιν.

Τοῦτο ἰσχύει ἐξ ἴσου διὰ μίαν μετανάστευσιν, ὅπως αὐτὴ ἐδῶ εἰσὴν Γερμανίαν, διότι κατ' οὐσίαν πρόκειται διὰ ξερρίζωμα ἀορίστου διαρκείας, πού δημιουργεῖ ἀκανθώδη προβλήματα καὶ εἰς αὐτοὺς πού ζοῦν ἐδῶ καὶ εἰς ἐκείνους πού ἔμειναν εἰς τὴν Πατρίδα. Ἡ γερμανικὴ πραγματικότης δὲν προσφέρει τὰς δυνατότητας τῆς Ἀμερικῆς ἢ τῆς Αὐστραλίας, παρ' ὅλα ὅσα λέγονται καὶ γράφονται περὶ Intergration. Ὁ ξένος ἐργάτης αἰσθάνεται ἐδῶ πάντα ξένος. Εἶναι ὁ Gastarbeiter ἢ ἐπὶ τὸ καλλιπέστερον Ausländischer Arbeitnehmer. Ἐπόμενον, λοιπόν, εἶναι ἡ ἐδῶ ζωὴ, κινουμένη μεταξὺ ἀβεβαιότητος καὶ ἀγωνίας, νὰ δημιουργῇ συνεχῶς νέα προβλήματα. Καὶ αἱ μὲν ὕλικοι ἀνάγκαι τοῦ ἀνθρώπου θεραπεύονται εὐκολώτερον. Ἡ ἀμοιβὴ τῆς ἐργασίας εἶναι ἱκανοποιητικὴ, ἡ ἀσφάλεισις τοῦ ἐργάτου ἰδεώδης. Ἀκανθώδη ἔμμος καὶ δυσπρόσιτα μένουσιν τὰ πνευματικὰ προβλήματα τῶν

* Εἰσήγησις, γενομένη τὴν 19.3.1975 ἐν Arnoldshein, ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς Α' Συναντήσεως τῶν ἐν Γερμανίᾳ Ὀρθοδόξων Κληρικῶν (17-20 Μαρτίου 1975).

ἐργατῶν μας, καὶ συνεπῶς καὶ ὅσα σχετίζονται μὲ τὴν θρησκευτικὴν ζωὴν των.

Μίαν σύντομον ἀναφορὰν εἰς τὴν προβληματολογίαν τῆς λατρευτικῆς μας ζωῆς εἰς τὴν διασπορὰν τῆς Γερμανίας θὰ ἐπιχειρήσωμεν ἐν συνεχείᾳ.

2. Ὁ Ἕλλην ἐργάτης-μετανάστης μεταφέρει ὀλόκληρον τὸν ψυχικόν του κόσμον, ποῦ μένει πάντοτε δεμένος μὲ τὴν γῆν καὶ τὴν συγγένειάν του. Ἐκεῖνο, ποῦ ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμήν ἐπιδιώκει, εἶναι νὰ μὴ γίνῃ πολὺ ὀδυνηρὰ ἢ ἕλληειψίς των, νὰ μὴ διακοπῇ ὁ δεσμὸς μὲ τὴν Πατρίδα του. Ὅσον δὲ περισσότερον πιστεύει ὁ Ἕλληνισμὸς τῆς Γερμανίας ὅτι ἡ ἐδῶ παραμονὴ του κατ' ἀνάγκην θὰ ὑπερβῇ τὰ ὅρια τῆς προσωρινότητος, τόσον ἀναζητεῖ τὴν δημιουργίαν ἰσχυροτέρων δεσμῶν μὲ τὴν Ἑστίαν. Πρωταρχικὸν αἶτημα εἶναι ἐκεῖνο τοῦ Σχολείου. Τὰ ἑλληνόπουλα τῆς Γερμανίας νὰ μάθουν γράμματα ἑλληνικά. Ὁ ἴδιος ὁ ἐργάτης, μετὰ τὴν ρουτίαν τοῦ ἐργοστασίου, θέλει νὰ ζῆ εἰς περιβάλλον, ποῦ νὰ ἐνθυμίζῃ τὴν Πατρίδα. Αἱ ἑλληνικαὶ ἐκπομπαὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ, τὰ ἑλληνικὰ καφενεῖα, ποδοσφαιρικοὶ καὶ ἄλλοι σύλλογοι ἱκανοποιοῦν αὐτὴν τὴν ἀνάγκην. Τὸ μόνον ποῦ δὲν γνωρίζομεν εἶναι, πόσοι ἠσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην παρουσίας καὶ τῆς Ἐκκλησίας των ἀνάμεσά των.

Ἀνταποκρινομένη εἰς τὰ αἰτήματα αὐτὰ ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία ἐφρόντισεν, ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὰς Γερμανικὰς Κυβερνήσεις, νὰ ἐξασφαλίσῃ, ἔστω καὶ χωρὶς βαθυτέραν μελέτην τοῦ προβλήματος, διδασκάλους καὶ ἑλληνικὰ μαθήματα εἰς τὰ παιδιὰ τῶν ἐργατῶν μας. Τὰ «Ἑλληνικὰ Σπίτια» δὲ καὶ διάφοροι ἐθνικαὶ ἐκδηλώσεις συντηροῦν καὶ ἐνισχύουν τὸν σύνδεσμον μὲ τὴν Πατρίδα. Εἶναι γεγονὸς ὅμως, ὅτι πολὺ πρὶν ἀπὸ κάθε κρατικὴν πρωτοβουλίαν ἡ Ἐκκλησία ἔσπευσε νὰ συντροφεύσῃ τὸν Ἕλληνα εἰς τὴν μεταναστευτικὴν ἐξοδὸν του. Εὐρίσκειται εἰς τὸ πλευρόν του εἰς τὴν Δύσιν, ἀπὸ αἰῶνων, ἀναλαμβάνουσα μάλιστα, πλὴν τῆς Ὁρθοδόξου, καὶ τὴν ἑλληνοπρεπῆ ἀγωγήν. Βεβαίως εἰς τὴν ὑπηρεσιακὴν γλῶσσαν τῶν ἐγγράφων ἀναφέρεται συνήθως, ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι εἰς τὸ ἐξωτερικόν, «διὰ νὰ θεραπεύῃ τὰς θρησκευτικὰς ἀνάγκας» τῶν ἐργατῶν, ὅπως δηλ. θὰ ἤμποροῦτε νὰ (θεραπεύῃ) οἰανδήποτε ἄλλην κοινωνικὴν ἀναγκαιότητα καὶ συμβατικότητα. Ἐμεῖς ὅμως οἱ Κληρικοὶ αἰσθανόμεθα τὴν ἀνάγκην νὰ κάμνωμεν διάκρισιν μεταξὺ «ἐπαγγελματικῆς» δραστηριότητος καὶ πραγματικῆς ἱεραποστολῆς μεταξὺ τοῦ ἐδῶ Λαοῦ μας. Κατὰ τὴν ἔκφρασιν τῶν κρατικῶν παραγόντων, ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας ἐδῶ εἶναι νὰ

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΦΙΛΙΑΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΙΗΣΟΥΝ *

Γράφει ὁ Ἱερὸς Αὐγουστίνος στοὺς μονολόγους του:

«Πλανήθηκα σὰν τὸ χαμένο πρόβατο,

ζητῶντας κάπου ἔξω ἀπὸ μένα,

Αὐτὸν ποὺ μέσα μου εἶναι.

Στενά καὶ πλατεῖες τοῦ κόσμου τούτου γύρισα ἀναζητῶντας Σε
καὶ δὲν Σε βρῆκα,

ἐπειδὴ κακῶς ζητοῦσα ἔξω ἀπὸ μένα

αὐτὸ ποὺ ἦταν μέσα μου».

Ἐκεῖ μέσα, στὰ τρίσθαθα τοῦ εἶναι μας, θὰ ἀκούσουμε — ἂν
τὸ ἐπιθυμοῦμε — τὸν ἀπόηχον τῶν θημάτων Του, θὰ ἀκούσουμε
τὸ διακριτικὸ Του χτύπημα στὴν πόρτα τῆς καρδιάς μας καὶ τὰ
παρακλητικὰ καὶ σπλαχνικὰ Του λόγια: «ἰδοὺ ἔστηκα ἐπὶ τὴν
θύραν καὶ κρούω αὐτήν. Ἐάν τις μοῦ ἀνοίξῃ. . .».

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 213 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9-10 τεύχους.

ἐνισχύη τὸ πατριωτικὸν αἴσθημα τοῦ Λαοῦ μας, λ.χ. μὲ τὸ «Χρισ-
τὸς Ἄνέστη» καὶ τὸ τσουγκρισμα τῶν αὐγῶν ἢ τοὺς πανηγυρι-
σμοὺς τῶν Δοξολογιῶν. Μὲ μίαν συνεχῆ δηλ. ἀναφορὰν εἰς τὸ γράμ-
μα τῆς ἱστορικῆς μας παραδόσεως. Δὲν τὸ ἀρνούμεθα, βεβαίως,
αὐτό, διότι ὁ ὀρθόδοξος Κλῆρος δὲν χρειάζεται ὑπόδειξιν, διὰ νὰ
ἐκτελέσῃ τὸ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκόν του. Τὸ λέγομεν ὅμως, διὰ
νὰ ὑπενθυμίσωμεν ὅτι συχνὰ θεωροῦμεθα οἱ Κληρικοὶ ἐντεταλμένοι
κρατικοὶ ὑπάλληλοι, ἐνῶ τὰ καθήκοντά μας εἶναι ὑψηλότερα
καὶ ἀνώτερα. Πρωτίστως τὸν Χριστὸν ὀφείλομεν νὰ ὑπηρετῶμεν
καὶ χάριν αὐτοῦ νὰ ἐργαζώμεθα.

(Συνεχίζεται)

Πρεσβ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΣ

Γράφει ὁ Max Jacob:

«Ποιός χτυπάει τὸ παράθυρό μου;

— Ἄνοιξε τὸ παράθυρο...

— Περίμενε, παρακαλῶ, πρέπει νὰ ντυθῶ.

— Μὴ ντύνεσαι, ἄνοιξε τὴν πόρτα. Κύτταξε τὸ ματωμένο μου πρόσωπο...

— Μὰ πῶς θὰ μπῆ μέσα ὁ Σταυρός;... ὦ Κύριε, πόσο εἶναι παγωμένα τὰ χέρια Σου!! Καὶ ὅμως εἶσαι ἰδρωμένος!...».

Θεῖα Εὐσπλαγχνία, περιμένεις νὰ σοῦ ἀνοίξουμε!!!... Ἔτσι εἶναι. «Ὁ Θεός, γράφει ὁ Edmond Rochedieu, δὲν διάζει κανένα, δὲν ἐπιβουλεύεται ποτέ τὴν ἐλευθερία μας... Κτυπᾷ τὴν πόρτα, ἀλλὰ δὲν τὴν παραβιάζει. Γνωρίζει καλῶς τὴν τέχνην νὰ ἐπιτύχη νὰ τοῦ ἀνοίξουν τὴν πόρτα».

Ἡ Θεῖα Εὐσπλαγχνία πρέπει νὰ εἶναι γιὰ μᾶς μέσα σ' ἓναν κόσμον μὲ τόση ἀβεβαιότητα τὸ μόνο βέβαιον πρᾶγμα. Ἡ πατρικὴ ἀγάπη Ἐκείνου ποὺ συγχώρησε τὸν ἄσωτον, τὸν τελώνην, τὴν πόρνην, τὸν ληστὴν πρέπει νὰ εἶναι ἡ μόνη μας παρηγοριά, ἡ μόνη μας Ἐλπίδα, τὸ μόνο μας στήριγμα!... «Ὁ πιστός, γράφει ὁ Edm. Rochedieu, πρέπει νὰ ἔχη κατὰ νοῦν, ὅτι ἐὰν πολλὰ πράγματα ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι ἀδύνατα διὰ τοὺς ἀνθρώπους — μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ ἡ τελεία καὶ ὀλοκληρωτικὴ σωτηρία ἐνὸς ἀνθρωπίνου πλάσματος — τὸ πᾶν εἶναι δυνατόν εἰς τὸν Θεόν». «Παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο (καὶ ἡ μετάνοιά μας καὶ ἡ ἐπιστροφή μας κοντὰ Του) ἀδύνατόν ἐστι. Παρὰ δὲ Θεῷ, πάντα δυνατὰ ἐστι» (Ματθ. ιθ', 26).

Ὁ ἀγωνιζόμενος πιστός, ποὺ πληγώνεται στὴ μάχη του μὲ τὸ κακό, καὶ ὅταν πέφτη, θὰ πρέπει νὰ μὴ ξεχθᾷ «πῶς, ὅπως γράφει ὁ Πῶλ Κλωντέλ, ἡ χάρις εἶναι ἄφθονη, εἶναι περίσσειμα πάντοτε ἀπὸ τὴν ἁμαρτία».

Πρεσβ. ΚΩΝ. Δ. ΚΑΠΕΤΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

« Ε Ο Ρ Τ Ο Λ Ο Γ Ι Ο Ν » *

Βιθυνία: ἡ περιοχή τῆς ΒΔ Μικρᾶς Ἀσίας, παρὰ τὴν θάλασσαν τοῦ Μαρμαρᾶ καὶ τὸν Εὐξείνιον Πόντον, μεταξὺ τῆς Παφλαγονίας, τῆς Φρυγίας, τῆς Γαλατίας καὶ τῆς Μυσίας. Ὁ ἀπόστολος Πέτρος ἐκήρυξε τὸν χριστιανισμόν, καὶ ἀπευθύνει πρὸς τοὺς κατοικοῦς αὐτῆς τὴν Α' Ἐπιστολήν. Πρωτεύουσα τῆς Βιθυνίας ἡ Νίκαια, ὅπου συνεκροτήθησαν αἱ Α' καὶ Ζ' Οἰκουμ. Σύνοδοι.

Βλαχέρνα: ΒΔ συνοικία τῆς ἀρχαίας Κων/πόλεως, ἔνθα ἔκειτο ἡ Μονὴ τῆς Θεοτόκου τῶν Βλαχερνῶν καὶ τὰ παλάτια τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων. Ἡ ἱστορία τῶν Βλαχερνῶν συνεδέθη μετὰ σπουδαίων ἱστορικῶν γεγονότων τοῦ βυζαντίου. Ἡ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου ἔσωσε τὴν πόλιν ἐκ τοῦ κινδύνου τῶν Ἀράρων, ὅτερον δὲ ἐψάλλη εἰς αὐτὴν ὁ Ἀκάθιστος ὕμνος. Εἰς τὸν ναὸν ἐναπετέθη ἡ ἀχειροποίητος εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ (ἄγ. Μανδήλιον). Τὸ ὄνομα «Βλαχέρνα» ἐδόθη μετὰ τὸν Ζ' αἰῶνα καὶ εἰς ἐτέρους ναοὺς καὶ Μοναστήρια ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν αὐτῶν κυτῶρων, ἐξ εὐλαβείας πρὸς τὸν περιώνυμον τοῦτον ναὸν τῆς Κων/πόλεως.

Βλαχία: ἡ παραδουνάβιος ἡγεμονία, ἡ σημερινὴ Ρουμανία.

Βολισσός: ἀρχαία κωμόπολις ἐν Χίῳ, ἐν τῇ Δ ἀκτῇ, ἐξ ἧς κατήγετο ἡ δσία Ματρώνα (20 Ὀκτ.). Ἐκεῖ ἐμαρτύρησεν ἡ παρθένος Μαρκέλλα (22 Ἰουλ.).

Βόνιτσα: Κωμόπολις ἐπὶ τῆς ΝΔ ἀκτῆς τοῦ Ἀμβρακικοῦ Κόλπου, ἐν τῇ Ἰ. Μ. Αἰτωλίας. Εἰς τὴν περιοχήν ἠσκήτευσεν ὁ ἐπίσκοπος Ἀμάστριος, ἄγιος Γεώργιος.

Βοημία: τὸ ΝΔ τμήμα τῆς ἀρτιστάτου Τσεχοσλοβακίας. Τῆς ἑλῆς

περιοχῆς ἱεραπόστολος Ἀγγελάριος, ὁ φωτιστής.

Βόστρων (Βοστρώων): ἐπισκοπὴ ἐπὶ τοῦ λιθάνου, 80 χιλιομ. ἀνατολικῶς τῆς λίμνης Γενησαρέτ.

Βουλγαρία: ἡ σημερινὴ ὀνομασία τῆς παλαιᾶς Δακίας.

Βουναίνα: χωρίον τῆς ἐπαρχίας Καρδίτσας ἐν τῇ Ἰ. Μητροπόλει Θεσσαλιώτιδος, ἐν ᾧ ἐμαρτύρησεν ὁ ὀσιομάρτυς Νικόλαος (9 Μαῦου).

Βουνὸν [ἐν τῷ «Βουνῶ»]: Ὁρος, κατ' ἀντικρὺ τῆς Ὁξείας, εἰς ᾧ ἀνῆλθεν ὁ ὀσιος Ἀδξέντιος. «Βουνὸν ὑπερ Ὁξεία Πέτρα».

Βραχώρι: ἡ ἐπὶ Δεσποτάτου τῆς Ἠπείρου μετονομασία τοῦ Ἀγρινίου, ἣν ἔφερε μέχρι τοῦ 1835. Ἐκεῖ ἠθλήσαν τὸ 1786 τρεῖς ἄγιοι Μάρτυρες.

Βρεταννία: ἀρχαία ὀνομασία τῆς Μεγ. Βρεταννίας.

Βρούλα ἢ Βουελά: πόλις τῆς Δ. Μικρᾶς Ἀσίας εἰς ἀπόστασιν 40 χιλιομ. ἀπὸ τῆς Σμύρνης. Κατήγοντο ἐκ Βρούλων: ὁ νεομάρτυς Μιχαὴλ (16 Ἀπρ.) καὶ οἱ ὀσιομάρτυρες Νεκτάριος καὶ Νικόλαος (11 Ἰουλ.).

Βυζάντιον: ἀρχαία πόλις τῆς Θράκης ἐπὶ τοῦ Βοσπόρου. Τὸ 330 μ.Χ. κατέστη ὑπὸ τοῦ Μεγ. Κωνσταντίνου πρωτεύουσα μετονομασθὲν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἢ Νέαν Ῥώμην κατ' ἐπέκτασιν δηλοῖ τὴν βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν. Τὸ νέον κράτος περιελάμβανε πάσας τὰς χώρας μεταξὺ τοῦ Δουνάθως καὶ τῆς γραμμῆς, τῆς διηκούσης ἀπὸ τῶν ἀνατολικῶν ἀκτῶν τοῦ Εὐξείνου διὰ τῆς συριακῆς ἐρήμου μέχρι τῆς Ἀφρικῆς, ὡς καὶ τὴν ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα μετὰ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Ἰονίου.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 248 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 11-12 τεύχους.

ΠΗΓΗ ΑΓΑΘΩΝ Η ΜΕΤΑΛΗΨΙΣ*

Ἐν συνεχείᾳ, ὁ συγγραφεὺς τοῦ Συντάγματος Ἀζύμων ἐξηγεῖ, ὅτι πάντες οἱ εὐριοκόμενοι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν συμμετεῖχον τῆς θείας κοινωνίας: «Μεταλαμβάνον δὲ σύμπαντες οἱ παρευρεθέντες ἐν τῇ ἱερουργίᾳ πιστοί, ἱερωμένοι καὶ λαϊκοί, νέοι καὶ γέροντες, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, παιδιά καὶ νήπια, καὶ αὐτοὶ οἱ νεοφώτιστοι, ἕκαστοι κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν», ὡς γράφει ὁ ἱερὸς Κλήμης, Ἀποστολ. Διατ. Βιβλ. Η', κεφ. ιγ', λέγων οὕτω «Μεταλαμβανέτω ὁ Ἐπίσκοπος, ἔπειτα οἱ Πρεσβύτεροι καὶ οἱ Διάκονοι καὶ οἱ ὑποδιάκονοι καὶ οἱ ἀναγνώσται καὶ οἱ ψάλται καὶ οἱ ἄσκηται καὶ ἐν ταῖς γυναιξίν αἱ διακόνισσαι καὶ αἱ παρθέναι, καὶ αἱ χῆραι, εἴτα τὰ παιδιά, καὶ τότε πᾶς ὁ λαὸς κατὰ τάξιν, μετὰ αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας, ἄνευ θορύβου. Καὶ ὁ μὲν Ἐπίσκοπος διδότην τὴν προσφορὰν, λέγων· Σῶμα Χριστοῦ καὶ ὁ δεχόμενος λεγέτω ἀμήν. Ὁ δὲ Διάκονος κατεχέτω τὸ ποτήριον καὶ ἐπιδοὺς λεγέτω αἷμα Χριστοῦ, ποτήριον ζωῆς, καὶ ὁ πίνων λεγέτω ἀμήν. Ψαλμὸς δὲ λεγέσθω λγ', ἐν τῷ μεταλαμβάνειν πάντας τοὺς πιστούς». Καὶ συμπληρῶναι ὁ συγγραφεὺς τοῦ Συντάγματος Ἀζύμων (σελ. 286). Σημείωσαι καὶ ἐντεῦθεν, ὅτι κοινωνικὸν ἐστὶ, τὸ «Γεύσασθε καὶ ἴδετε ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος», ὅπερ εὐρίσκεται ἐν τῷ λγ' ψαλμῷ.

Μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου καὶ συγκεκριμένως κατὰ τὸν 10ον περίπου αἰῶνα, τὸ ὠραῖον αὐτὸ ἔθιμον, ὁ θεσμὸς πλέον, ἤλλαξε, σχεδὸν καταργηθεὶς, τῆς ἀγίας κοινωνίας λαμβανομένης κατ' ἀραιὰ χρονικὰ διαστήματα, ὅπως γίνεται σήμερον.

Γ'. Ἡ σημασία τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Μετάληψως.

Οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ ἔδιδον ὑψίστην σημασίαν εἰς τὴν θείαν Μετάληψιν, χαρακτηρίζοντες αὐτὴν ὡς τὸ κορύφωμα τῶν μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας μας. Διὰ τοῦτο ἔπρεπεν ἀπαραιτήτως μετὰ τὴν τέλεσιν τοῦ βαπτίσματος, τοῦ γάμου ἢ τῶν ἄλλων μυστηρίων νὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ θεία Μετάληψις: «Δὲν ἐδίδοτο εἰς τοὺς χριστιανούς κανένα ἀπὸ τὰ ἄλλα ἐξ μυστήρια, κωρὶς νὰ δοθῇ μετὰ εἰς αὐτοὺς καὶ ἡ θεία Μετάληψις τοῦ τιμίου

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 216 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9-10 τεύχους.

σώματος καὶ αἱματος τοῦ Κυρίου. Καὶ αὕτη εἶναι ἡ αἰτία, δι' ἣν ἡ ἱερὰ εὐχαριστία ὀνομάζεται Τελετὴ Τελετῶν, καὶ σφραγὶς τῶν μυστηρίων, καὶ σύναξις, καὶ κοινωνία, ἐπειδὴ αὕτη συνῆπτε καὶ ἐτελείωνε καὶ ἐσφράγιζε καὶ τὰ λοιπὰ Μυστήρια. Ὅθεν, δὲν ἡμπορῶ νὰ σιωπήσω τὰ ἱερὰ λόγια τοῦ ἀποστολικοῦ ἀνδρὸς Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου, ὁποῦ γράφει (κεφ. γ' τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας) ζητῶν καὶ ἀποκρινόμενος. Καὶ πρῶτόν γε τοῦτο ἱερῶς ἐποπτεύσωμεν, ὅτου δὴ ἕνεκά φησι, τὸ κοινὸν καὶ ταῖς ἄλλαις ἱεραρχικαῖς τελεταῖς ἐκκρίτως αὐτῇ παρὰ τὰς λοιπὰς ἀνατέθειται, καὶ ἐνιαίως ἀνηγόρευται κοινωνία τε καὶ σύναξις, ἐκάστης ἱεροτελεστικῆς πραγματείας καὶ τὰς μεριστὰς ἡμῶν ζωὰς εἰς ἐνοειδῆ θέωσιν συναγούσης, καὶ τῇ τῶν διαιρετῶν θεοειδεῖ συμπτύξει τὴν πρὸ τὸ ἐν κοινωνίαν καὶ ἔνωσιν δωρουμένης». Καὶ ἐν συνεχείᾳ λέγει, «ὅτι ταῖς τῶν ἄλλων ἱεραρχικῶν συμβόλων μεθέξουσιν, ἢ τελειώσιν ἐκ τῶν ταύτης θεαρχικῶν καὶ τελειωτικῶν ἐστὶ δωρεῶν· οὐ γὰρ ἔνεστι σχεδὸν τινὰ τελεσθῆναι τελετὴν ἱεραρχικὴν, μὴ τῆς θειοτάτης εὐχαριστίας ἐν κεφαλαίῳ τῶν καθ' ἕκαστα τελουμένων, τὴν ἐπὶ τὸ ἐν τοῦ τελεσθέντος ἱερουργούσης συναγωγῆν, καὶ τῇ Θεοπαραδότῳ δωρεᾷ τῶν τελειωτικῶν Μυστηρίων, τελεσιουργούσης αὐτοῦ τὴν πρὸς Θεὸν κοινωνίαν. Εἰ τοίνυν ἐκάστη τῶν ἱεραρχικῶν τελετῶν, ἀτελής μὲν οὖσα, τὴν πρὸς τὸ ἐν ἡμῶν κοινωνίαν καὶ σύναξιν οὐ τελεσιουργήσει, καὶ τὸ εἶναι τελετὴ διὰ τὸ ἀτέλεστον ἀφηρημένη, τὸ δὲ τέλος ἀπάσης καὶ τὸ κεφάλαιον ἢ τῶν θεαρχικῶν Μυστηρίων τῶν τελουμένων μετάδοσις, εἰκότως ἢ ἱεραρχικῆς σύνεσις ἐπωνυμίαν αὐτῇ κυρίαν ἐκ τῆς τῶν πραγμάτων ἀληθείας ἐφεῦρε».

Συνεχίζων ὁ συγγραφεὺς τοῦ Συντάγματος Ἀζύμων, παραθέτει καὶ ἑτέραν περὶ τοῦ Μυστηρίου τῆς θείας εὐχαριστίας γνώμην: «Ἐν οἷς σημειοῖ ὁ ἱερὸς Μάξιμος, ὅτι ἀδύνατον τελεσθῆναι τὴν τῶν Μυστηρίων δίχα τῆς Μεταλήψεως καὶ αὔθις· οὐδὲ μία σύναξις, φησί, τελεσιουργεῖ δίχα τῆς Μεταλήψεως».

(Συνεχίζεται)

ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΝΟΜΙΚΟΣ

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον:
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»,
Ὅδὸς Ἰωάννου Γενναδίου 14, Ἀθῆναι (140).

ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ

«ΣΤΗΤΕ ΑΝΔΡΕΙΩΣ...».

(1453)

«Διὰ τοῦτο λέγω καὶ παρακαλῶ ὑμᾶς, ἵνα στήτε ἀνδρείως καὶ μετὰ γενναίας ψυχῆς, ὡς πάντοτε ἔως τοῦ νῦν ἐποιήσατε κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως ἡμῶν. Παραδίδω δὲ εἰς ὑμᾶς τὴν ἐκλαμπροτάτην καὶ περὶφημον ταύτην πόλιν καὶ πατρίδα ἡμῶν καὶ βασιλεύουσαν τῶν πόλεων. Καλῶς λοιπὸν γινώσκετε, ἀδελφοί, ὅτι διὰ τέσσαρά τινα ὀφείλομεν κοινῶς πάντες νὰ προτιμήσωμεν τὸν θάνατον μᾶλλον ἢ τὴν ζωὴν: πρῶτον μὲν ὑπὲρ τῆς πίστεως ἡμῶν καὶ εὐσεβείας, δευτέρον δὲ ὑπὲρ τῆς πατρίδος, τρίτον δὲ ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ὡς Χριστοῦ τοῦ Κυρίου καὶ τέταρτον ὑπὲρ συγγενῶν καὶ φίλων».

Αὐτὰ εἶναι τὰ ὕστατα λόγια τοῦ τελευταίου Αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου, Κωνσταντίνου Παλαιολόγου. Τὰ εἶπε στὸ στερνὸ προσκλητήριον θανάτου, τὸ βράδυ τῆς παρμονῆς τῆς ἀλώσεως τῆς Βασιλεύουσας στοὺς ἄρχοντας καὶ στὸ λαό του. Εἶναι τὸ συμπύκνωμα ὅλης τῆς ἀγωνίας, τῶν στεναγμῶν, τῶν πόνων καὶ τῶν θρήνων, ἀλλὰ καὶ τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς περηφάνειας, μιᾶς χιλιόχρονης πνευματικῆς αὐτοκρατορίας, καθὼς παραδίδεται, μὲ ἀξιοπρέπεια καὶ θάρρος, στὶς σελίδες τῆς παγκοσμίου ἱστορίας.

Κλείνουν ἐφέτος 522 ὀλόκληρα χρόνια ἀπὸ τὴν τραγικὴ ἐκείνη μέρα τῆς 29ης Μαΐου 1453. Κι' ὥστόσο, μὲ μιὰ μυστικὴ δύναμι, μιὰ ἀέναη ροή, ἀδιάκοπα ζωντανὴ καὶ συγκλονιστικὴ, ἤχουν μέσα στὶς καρδιὰς τῶν πανελλήνων, ἐπίμονα καὶ δημιουργικά, μ' ὅλη τὴν τραγικὴ τους οὐσία καὶ τὸ αἵματιρὸ παρελθόν, σὰν χρέος, σὰν μυστικὸς πόθος καὶ ἐλπίδα, τὰ λόγια τοῦ Μαρμαρωμένου βασιλιᾶ. Ἔπεςε

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 251 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 11-12 τεύχους.

ή πόλι! Τὸ Βυζάντιο παραδόθηκε στὸν Μωαμεθανὸ κατακτητή. Ὑψιστα ιδεώδη καὶ οἰκουμενικῆς, ἀνθρωπιστικῆς ἀξίες, ποὺ «ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ» εἶχε κατακτήσει μὲ κόπους καὶ αἵματα αἰώνων, γκρεμίστηκαν γιὰ μιὰ στιγμή! Γιὰ λίγο διάστημα «ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυλῶνος ἐκεῖ ἐκαθίσασμεν καὶ ἐκλαύσαμεν ἐν τῷ μνησθῆναι ἡμᾶς τὴν Σιών...». Μοιραῖος ἦταν ὁ ἀφανισμὸς ὅλων τῶν πολιτιστικῶν ἔργων, ποὺ ὁ ὀρθόδοξος ἑλληνικὸς πολιτισμὸς εἶχε ἀναπτύξει καὶ προσφέρει στὸν κόσμον. Ὁ Αὐτοκρατορικὸς ἀητός, ποὺ ἐδέσποζε αἰῶνες πάνω σὲ κάστρα καὶ πλεούμενα, πάνω σὲ στήθη, πορφύρες καὶ κορῶνες, κείτεται πιά νεκρός!

Ἐν τούτοις ἡ ἰδέα, ἡ κληρονομία, τὰ μεταφυσικὰ στοιχεῖα ποὺ καταξίωσαν τὸ Ὀρθόδοξο Βυζαντινὸ Κράτος, ποτὲ δὲν χάθηκαν! Ὁ Βυζαντινὸς πολιτισμὸς ξεπέρασε τὰ ἱστορικὰ ὀρόσημα. Ἐγινε μιὰ παγκόσμια μαρτυρία. Τὸ κάθε τί στὴν ζωὴ μας ἔχει τὸ φῶς, τὴν παράδοσι καὶ τὴν ποιότητα τῆς ἐκπολιτιστικῆς του πραγματικότητος.

Σημειώνει ὁ μοναχὸς Θεόκλητος Διονυσιάτης στὰ «Ἀθωνικὰ Ἄνθη».

«Ἐν τούτοις, εἰς τὴν ψυχὴν μας ἐξακολουθεῖ νὰ ζῆ ὄχι μόνον ὡς ἀπλοῦν συγκλονιστικὸν ὄραμα μιᾶς τόσοσ μεγάλης, τόσοσ ὠραίας καὶ τόσοσ ποθεινῆς Πατρίδος, ποὺ ἐχάσαμεν. Ὅχι μόνον ὡς αἱματωμένη ἀνάμνησις δόξης ποὺ ἔδυσε, καὶ πόνων ποὺ κατέτρωσαν τὴν καρδίαν μας. Ὅχι μόνον ὡς φλογερὰ θεοσέβεια, περιπλακεῖσα ἐρωτικῶς εἰς ἀδιάστατον ἔνωσιν μὲ τὴν ἰδέαν τῆς Πατρίδος ποὺ ἀπέδωσε τὸ πέραν πάσης προσδοκίας ἐγκόσμιον πλάσμα θρησκευούσης Πολιτείας. Ἀλλὰ ζῆ ἐντὸς μας, μὲ τὴν δύναμιν βιολογικῆς ἀνάγκης ὡς πόθος ἐπιστροφῆς ἄσβεστοσ καὶ ὡς ψυχὴ τοῦ εἶναι μας. Ζῆ εἰς τὴν ψυχὴν μας, ὡς πραγματικότης ἐπέκεινα τῶν γηϊνῶν ὄρων καὶ ὡς ἀπαύγασμα μυχιῶν ὄνειροπολημάτων, τόσοσ εὐαρέστων καὶ τόσοσ ἐναργῶν!...».

Ὁ Μωάμεθ κούρσεψε τὴν Βασιλεύουσα. Ἐκπόρθησε τὰ τείχη τῆς Θεοφρούρητης Πόλεως καὶ αἰχμαλώτισε τὸν λαὸ τῆς. Δὲν μπόρεσε ὅμως νὰ ἀποσπάσῃ ποτὲ τὸ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ*

Ἐναντιθέτως ὁ Νικόλαος Καβάσιλας ἀποσιωπᾷ τὸν συμβολισμό τῆς ἀναλήψεως καὶ συνδέει ἀμέσως τὸ «Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν» πρὸς τὸ «Πάντοτε...». Κατ' αὐτὸν ὁλόκληρος ἡ φράσις «Εὐλογητὸς... πάντοτε...» ἀποτελεῖ τὴν ἑναρξί τῆς εὐχαριστίας, μετὰ τὴν θεία μετάληψι: «Ἐνταῦθα δὲ ἡ ἱερουργία συμπληροῦται ἅπασα καὶ ἡ τῆς θείας εὐχαριστίας τελετὴ πέρας λαμβάνει. Τὰ τε γὰρ δῶρα ἡγίασται καὶ τὸν ἱερέα ἡγίασε καὶ πάντα τὸν περὶ αὐτὸν χορόν, καὶ δι' αὐτῶν τὸ λοιπὸν τῆς ἐκκλησίας ἐτέλεσε καὶ ἡγίασε πλήρωμα. Διὰ τοῦτο εἰς εὐχαριστίαν τοῦ Θεοῦ καὶ δοξολογίαν αὐτὸς τε ὁ ἱερεὺς καταλήγει καὶ οἱ περιεστῶτες πιστοί. Καὶ ὁ μὲν «Εὐλογητὸς ὁ Θεός, φησί, πάντοτε νῦν καὶ ἀεί... Ἀμήν». Τὸ δὲ πλῆθος ἄδουσι...» (Ἐρμηνεία τῆς θείας λειτουργίας, μα', 1-2).

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 253 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 11-12 τεύχους.

μυστικὸ ὄπλο τῆς αἰωνιότητος καὶ τῆς διαρκείας τῆς. Δὲν μπόρεσε νὰ δαμάσῃ, νὰ λυγίσῃ, νὰ κάμψῃ τὴν ἄγρυπνη, ἀταλάντευτη ὀρθόδοξη πίστι τῶν Γραικῶν. Οἱ σκλάβοι τοῦ Μωαμεθανισμοῦ εἶναι μονάχα ὕλικά αἰχμάλωτοι. Μέσα τους κρύβεται ἀλώβητη ἡ εὐγένεια, ἡ ἀρχοντιά, ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ ἀξιοπρέπεια, ποὺ διατηρεῖ καὶ ἐνισχύει ἡ Ἐκκλησία. Γιατὶ αὐτὴ εἶναι ποὺ ἀμέσως, μετὰ τὴν καταστροφή καὶ τὸν σπαραγμὸ τῆς ἀλώσεως, ἀναλαμβάνει τὴν Ἐθναρχία τοῦ Γένους. Παραδίδεται στὰ ἔμπειρα χέρια τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ κείνη τὸ ὁδηγεῖ μέσα ἀπὸ τοὺς μαιάνδρους τῆς δοκιμασίας στὴν ἐλπίδα καὶ στὴν ἀνακαίνισι. Στὴν ἐνότητά του καὶ στὶς νέες του εὐθύνες μπροστὰ στὴν ἱστορία. Στὸ χρέος του μπροστὰ στὸ μέλλον καὶ στὴν ἀγρύπνια του μπροστὰ στὸ παρόν.

(Συνεχίζεται)

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΕΡΟΥΣΗΣ

Ἐπὲρ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς φαίνεται νὰ συνηγοροῦν καὶ δύο χειρόγραφα (Ἀθηνῶν 775 καὶ 765 τοῦ ΙΣ' καὶ τοῦ ΙΗ' αἰῶνος ἀντιστοιχῶς), ποὺ προτάσσουν τοῦ «Εὐλόγητός ὁ Θεὸς ἡμῶν» τὴν διακονικὴ παρακείμεσι «Εὐλόγησον, δέσποτα». Καὶ ἓνα σχετικὸ θὰ μπορούσε νὰ προσαχθῆ ἀπὸ τὴν παράλληλο πρὸς τὴν θεία λειτουργία «ἀκολουθία τῆς τραπέζης». Ἡ ὅλη ἀκολουθία κατακλείεται μὲ τὴν σύντομο ἱερατικὴ εὐχὴ «Εὐλόγητός ὁ Θεός, ὁ ἐλεῶν καὶ τρέφων... πάντοτε νῦν καὶ ἀεί...». Τὸ νόημα εἶναι σαφές, ἀλλὰ ὁ χρόνος τῆς ἐντάξεως τῆς εὐχῆς στὴν ἀκολουθία εἶναι ἀπροσδιόριστος.

Στοὺς νεωτέρους ἐρμηνευτὰς τῆς θείας λειτουργίας παρατηρεῖται ἡ ἰδία διάστασις. Μὲ τὴν ἀποψι τοῦ Καβάσιλα, καίτοι δὲν τὸν μνημονεύει, τάσσεται ὁ π. Γερβάσιος Παρασκευόπουλος («Ἐρμηνευτικὴ ἐπιστάσις ἐπὶ τῆς θείας λειτουργίας», Πάτραι 1958, σελ. 254-256). Περίπου τὴν ἰδία ἐρμηνεία δίδει καὶ ὁ π. Σεραφεῖμ Παπακώστας («Ἐγκόλπιον τῆς θείας λειτουργίας», Ἀθῆναι 1969⁸, σελ. 145). Ὁ καθηγητὴς Παναγιώτης Τρεμπέλας τάσσεται ὑπὲρ τοῦ χωρισμοῦ τῆς ἐκφωνήσεως «Πάντοτε...» ἀπὸ τὸ «Εὐλόγητός...», τὸ ὁποῖον θεωρεῖ «ὅτι ἀποτελεῖ μεταγενεστέραν προσθήκην, προσλθούσαν μᾶλλον ἐκ παρερμηνείας τοῦ Ἰ Πάντοτε...» («Αἱ τρεῖς λειτουργίαι...», Ἀθῆναι 1935, σελ. 151-152) καὶ συνεπῶς ἐρμηνεύει τὸ «Πάντοτε...» ἐν συναρτήσει πρὸς τὸ Ματθ. κς' 29 καὶ ἀσχέτως πρὸς τὸ «Εὐλόγητός...», ὡς εὐχὴν «διὰ διαρκῆ μὲ τὸν Χριστὸν ἕνωσιν διὰ τῶν μυστηρίων Του»: «Εἶθε νὰ κοινωνῶμεν τὸν Χριστὸν πάντοτε τώρα ἐν τῇ παρουσίᾳ ζωῆ διὰ τῶν μυστηρίων καὶ πάντοτε ἐν τῷ μέλλοντι βίῳ ἐνούμενοι αἰσθητότερον μετ' αὐτοῦ καὶ εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας παραμένοντες ἐνωμένοι μαζύ του. Ἀμήν» («Λειτουργικόν», Ἀθῆναι 1973⁷, σελ. 131-133) ἢ «Εἶθε νὰ μᾶς ἀξιῶσῃ ὁ Κύριος νὰ Τὸν κοινωνοῦμεν πάντοτε, καὶ τώρα κατὰ τὴν παρούσαν ζωὴν μυστηριακῶς, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας ἐνωμένοι μετ' αὐτοῦ καὶ συμβασιλεύοντες εἰς τὴν ἐπουράνιον βασιλείαν» («Ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξον λατρείαν μας» Ἀθῆναι 1970, σελ. 389-390).

(Συνεχίζεται)

Φ.

Στὸ περιθώριο τῆς Ἁγίας Γραφῆς

Ο Ν Ο Μ Α Κ Α Ι Ε Ρ Γ Α

Ἐνας φοβερὸς λόγος: «Ἀλλοίμονο στὸν ἄνθρωπο ποὺ ἦ ὑπόληψή του εἶναι μεγαλύτερη ἀπὸ τὰ ἔργα του». Προέρχεται ἀπὸ τὸ στόμα ἑνὸς ἀρχαίου μοναχοῦ, ποὺ ἔλαμψε μὲ πολλὴ ἀγιότητα. Τοῦ ἀββᾶ Σιλουανοῦ.

Σ' αὐτὸ τὸ «οὐαί» βλέπουμε πρώτους τοὺς φαρισαϊκοὺς ἀνθρώπους. Αὐτοὺς ποὺ ὑποδύονται τὸν ἐνάρετο, χωρὶς πράγματι νὰ εἶναι. Κάνουν τὸν κόσμον γύρω τους νὰ φαντάζεται ὅτι εἶναι ἅγιοι, ἐνῶ ἔχουν καρδιὰ ρυπαρὴ, ἰδιοτελεῖ, μὲ ἄνομες ἐπιδιώξεις. Τὰ κρυφὰ τους ἔργα, ἀντίθετα πρὸς τὰ λόγια τους, εἶναι δυσώδη καὶ βεβορβορωμένα. Στὸ πρόσωπο τῶν φρικτῶν προτύπων τους, τῶν ὑποκριτῶν Φαρισαίων, ὁ Κύριος τοὺς καταδικάζει. Ἀποστρέφεται μὲ βδελυγμία τὸ εἶδος τῆς ἁμαρτίας τους, ἓνα εἶδος ἀπὸ τὰ πιὸ ἀποτρόπαια καὶ τὰ πιὸ δυσίατα.

Ποιὸς ἀπὸ μᾶς θὰ ἔμενε ἀδιάφορος, ἂν ἡ περίπτωσή του ἀναγόταν στὸν φαρισαϊσμό; Ἐπιφανῶς κανεὶς. Πρόκειται γιὰ μιὰ κακία ποὺ δίκαια ἐπισύρει τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ. Μιὰ κακία ποὺ τῆς ἀρμόζει ἄμεσα τὸ «οὐαί» τοῦ ἀββᾶ Σιλουανοῦ.

Ἀλλὰ, ἂν δὲν ἔχουμε συνειδητὸ φαρισαϊσμό, μένουμε μήπως ἔξω ἀπὸ τὸ φοβερὸ αὐτὸ «ἀλλοίμονο»; Ἐχουμε ἀποφύγει τὴ θανάσιμη σκιά του;

Ἄς κοιτάξουμε κάπως προσεκτικὰ τὴ ζωὴ μας. Ἄς δοῦμε μήπως συμβαίνει καὶ σ' ἐμᾶς νὰ ἔχουν οἱ ἄλλοι καλὴ ἰδέα γιὰ τὸ πρόσωπό μας, ἐνῶ στὴν πραγματικότητα δὲν τὸ ἀξίζουμε.

Εἶναι ψυχολογικὸς νόμος. Ἡ κοινὴ γνώμη ἔχει συνήθως τὴ τάση νὰ μεγαλοποιῇ ὅ,τι βλέπει σ' ἓναν ἄνθρωπο. Καὶ τὸ κακὸ καὶ τὸ καλὸ.

Πῶς κρίνουν οἱ ἄνθρωποι; Ἐπιφανειακά. Μονάχα ὁ Κύριος εἶναι καρδιογνώστης. Μονάχα Ἐκεῖνος «ἐτάζει καρδίας καὶ νεφρούς». Γνωρίζει τὰ βαθύτερα κίνητρα τῶν πράξεών μας. Ἄν εἶναι καθαρὰ, ἄδοξα. Ἡ ἂν εἶναι ἐγωπαθῆ. Ἄν τὰ ἐμπνέη τὸ ἅγιο θέλημά του. Ἡ ἂν τελοῦν ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ Διαβόλου.

Πόσες φορές κάνουμε κάτι τὸ καλὸ, χωρὶς νὰ ἀξίζουμε τὸν ἔπαινο; Τὸ κάνουμε γιατί ἴσως τὸ συνδέουμε μὲ κάποια ὠφέλεια ὑλικὴ γιὰ τὸν ἑαυτὸ μας. Ἡ, ἀκόμη, γιατί μᾶς ἦταν εὐκολο, δὲν ἀπαιτοῦσε θυσία σοβαρὴ. Οἱ ἄλλοι ὅμως, μὴ γνωρίζοντας τί συμβαίνει στὸ βάθος, ἀτενίζουν μὲ θαυμασμὸ αὐτὸ ποὺ κάναμε. Μᾶς περιβάλλουν τότε μὲ τὰ «εὖγε» τους. Μᾶς βαθμολογοῦν ὑψηλότερα ἀπ' ὅ,τι θὰ ἔκαναν, ἂν ἤξεραν τίς προϋποθέσεις. Ἔτσι, ἡ ὑπόληψή τους γιὰ μᾶς εἶναι μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν ἀξία τῶν ἔργων μας. Καὶ ἡ καταδίκη μας, στὰ μάτια τοῦ Θεοῦ, βαρειά. Ἄν οἱ ἄνθρωποι ἀπατῶνται, ὁ Θεὸς ποτέ. Ἄν οἱ πλησίον μας πέφτουν σὲ ψευδαίσθηση, Ἐκεῖνος δὲν ξεγελιέται.

Κατὰ κάποιο τρόπο, ὅλοι ἢ σχεδὸν ὅλοι οἱ πιστοὶ ἀπολαμβάνουμε ὑπόληψη, στοὺς γύρω μας, μεγαλύτερη ἀπὸ τὰ ἀληθινὰ ἔργα μας. Ἀλλοίμονό μας λοιπόν. Γιατί, ἂν δὲν ἀνανήψουμε, ἂν δὲν ταπεινωθοῦμε, ἂν δὲν ἀγωνισθοῦμε νὰ κρύβουμε τὴ μικρὴ ἀρετὴ μας, ἡ λανθασμένη γιὰ τὸν ἑαυτὸ μας κοινὴ γνώμη δὲν θὰ μείνῃ γιὰ πάντα λανθασμένη. Μέσα στὸ φῶς τῆς Δευτέρας Παρουσίας, ὅταν, κατὰ τὸ τροπᾶριο, θὰ ἀνοιχθοῦν τὰ βιβλία καὶ τὰ κρυφὰ θὰ γίνουν ὄρατὰ ἀπ' ὅλους, Ἄγγέλους καὶ ἀνθρώπους, τὰ «εὖγε» ποὺ ἀκούσαμε ἐδῶ κάτω θὰ ἀλλάξουν σὲ «οὐαί».

Ναί, ὅλοι κινδυνεύουμε νὰ τὸ πάθουμε αὐτό. Καὶ θὰ εἶναι δίκαιο νὰ τιμωρηθοῦμε ἔτσι. Γιατί δὲν τρομάξαμε ἐγκαιρὰ ἀπὸ τὸ ξεγέλασμα ποὺ προκαλέσαμε. Λίγο ἦταν τὸ φταιξίμο; Τί σήμαινε αὐτὴ ἡ ἀκηδία; Ὅτι μᾶς ἄρεσε νὰ νομίζουν οἱ ἄλλοι πὼς εἴμαστε κάτι σπουδαῖο. Ὅτι προτιμήσαμε, ὅπως λέγει ἡ Γραφή, τὴ δόξα τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ.

Ἔχω ἴσως κάποιο καλὸ ὄνομα μέσα στὴν Ἐκκλησία. Ἀλλὰ ὁ ἴδιος ξέρω, ἂν κρίνω τὸν ἑαυτὸ μου κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου, ὅτι τὸ ὄνομα αὐτὸ εἶναι ὑπερβολικό. Πῶς νὰ ἀνεχθῶ λοιπόν τὸ ψεῦδος ποὺ ὁ ἴδιος δημιουργῶ; Ἄς πασχίσω νὰ φέρω στὰ μέτρα μου τὸ ὄνομά μου. Ἄς ταπεινωθῶ μπροστὰ στοὺς ἀδελφούς μου. Ἄς εἶμαι ταπεινόφρων μὲ ὅλη τὴ σημασία τοῦ ὄρου.

Τὸ νὰ ταπεινοφρονοῦμε εἶναι πρὶν ἀπ' ὅλα πράξη δικαιοσύνης. Ὁ καθένας ξέρει τί ἐλλείψεις ἔχει. Ὁ καθένας νοιώθει τύψεις γιὰ πολλὰ ἀπ' ὅσα ἔκανε ἢ παρέλειψε νὰ κάνῃ. Πῶς λοιπόν,

ἄν εἶναι ψυχὴ εὐθεΐα καὶ καλοπροαίρετη, θὰ παρασυρθῆ ἀπὸ τὴν ἰδέα πού ἔχουν οἱ ἄνθρωποι γι' αὐτόν; Εἴτε σὲ ἐπαινοῦν εἴτε σὲ κατηγοροῦν, δὲν παύεις νὰ εἶσαι ὅ,τι εἶσαι. Τὸ τί εἶσαι, τὸ βλέπει τώρα ὁ Θεός. Ἀλλά, κάποια μέρα, θὰ τὸ δοῦν καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι.

Καλύτερα νὰ μᾶς ἀδικῆ μὲ τὶς κρίσεις τοῦ ὁ κόσμος, παρὰ νὰ μᾶς ἐπαινῆ. Καλύτερα νὰ μᾶς θεωροῦν οἱ ἄλλοι χειρότερους ἀπ' ὅ,τι εἴμαστε, παρὰ καλύτερους.

Ἄς φυλαχθοῦμε λοιπὸν ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὴν ἀνοχὴ τῶν καλῶν λόγων πού διατυπώνονται ἐδῶ κάτω γιὰ μᾶς. Γιατὶ αὐτὴ ἡ ἀνοχὴ εἶναι γλυκεῖα στὸ ἐγώ, θωπεΐα του. Εἶναι, λοιπὸν, ἁμαρτία. Τί θὰ ἀπολογηθοῦμε γι' αὐτὴν ἐνώπιον τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ;

Τότε θὰ ἐξαφανισθοῦν, μέσα στὴ φωτιὰ τῆς Κρίσεως, ὅλες οἱ ἀπατηλές ἰδέες τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τὸν συνάνθρωπό του, ὅπως τὸ καλάμι στὶς φλόγες. Τότε θὰ λάμψη ἡ ἀλήθεια. Καὶ οἱ μόνοι πού δὲν θὰ ἔχουν νὰ φοβηθοῦν, θὰ εἶναι οἱ ἀληθινὰ ταπεινόφρονες. Αὐτοὶ δηλαδὴ πού εἶχαν τὴν ταπεινοφροσύνη σὰν τὸ μεγαλύτερο κῆδος τοῦ ἐπιγείου βίου τους. ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

— Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α —

Κ. Γ. Μπόνη, Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Συμπόσιον Πατέρων, ἡ κληυμένη Β' Ἐπιστολὴ Κλήμεντος Ρώμης πρὸς Κορινθίους.— **Ἐπίκαιρα**.— **Εὐαγ. Δ. Θεοδώρου**, Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Αἱ γυναῖκες εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.— **Μητροπ. Δράμας Διονυσίου**, Σπεῦσον ἄνευ ἀναβολῆς.— **Ι. Κ.**, Κατ' ὄνομα.— **Ἀρχιμ. Παντελ. Μπεζενίτη**, Ἡ κρίσις καὶ ἡ ἀνανέωσις τοῦ «Κατηχητικοῦ Σχολείου». — **Ἀρχιμ. Ἀμβροσίου Γ. Λενῆ**, Ἡ ἀθεΐα χθὲς καὶ σήμερα.— **Ἀρχιμ. Τιμοθέου Σ. Τριβιζᾶ**, Ποιμαντικά τινα μέτρα διὰ τὴν πνευματικὴν πρόοδον καὶ ἀνύψωσιν τοῦ ἱ. Κλήρου.— **Πρεσβ. Γεωργίου Δ. Μεταλληνοῦ**, Λειτουργικὴ ζωὴ εἰς τὴν διασποράν τῆς Δ. Γερμανίας.— **Πρεσβ. Κων. Δ. Καπετανοπούλου**, Ἡ ἐπανασύνδεσις τῆς φιλίας μετὸν Ἰησοῦν.— **Πρεσβ. Κωνστ. Πλατανίτου**, «Ἐορτολόγιον».— **Ἀνδρέου Ν. Νομικοῦ**, Πηγὴ ἀγαθῶν ἢ Μετάληψις.— **Δημ. Σ. Φερούση**, Μορφῆς τοῦ γένους.— **Φ.** Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες.— **Βασ. Μουστάκη**, Ὄνομα καὶ ἔργα.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰασοῦ 1, Ἀθῆναι 140. Προϊστάμ. Τυπογρ. Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀνασασάκη 3 Ζωγράφου. Τηλ. 787978.